

FÓRUM ARCHIVÁROV

Roč. XXIII, č. 2

APRÍL – JÚN 2014

NEPREDAJNÉ

Milé kolegyne, vážení kolegovia,

počas XVIII. archívnych dní v Prešove sa skončilo funkčné obdobie Výboru Spoločnosti slovenských archivárov zvolenom v roku 2010 v Komárne a na valnom zhromaždení ste si na nasledujúce štvorročné obdobie opäť zvolili výbor SSA, revíziu komisiu i samotného predsedu. Rada by som Vám za nás všetkých poďakovala za dôveru, s ktorou ste nám odovzdali svoje hlasy a prisľúbila, že sa vynasnažíme pracovať tak, aby ste po štyroch rokoch pri našom „skladaní účtov“ mohli povedať, voľba nebola márna a veci sa aspoň trochu pohli dopredu. Zloženie výboru SSA sa radikálne zmenilo, nečaká nás len čo najrýchlejšie dokázať zosúladiť svoje pracovné zručnosti a schopnosti, no najmä vôbec nie ľahké funkčné obdobie. Problémy, ktoré sa dlhé roky hromadili, tlačili pred sebou, možno sa nepomenovávali a neriešili, nás „zrazu“ pritlačili k múru. Záznaky do troch dní sa očakávať nedajú, ale chceme sa pokúsiť byť dôstojným partnerom pri ich riešení. Na to je však potrebná komunikácia všetkých zainteresovaných strán, chuť a ochota len jedného nestačí, to nevedie nikam. Otázka však znie, či nájdeme pripravenú aj druhú stranu ochotnú stretnúť sa a vzájomne spolu hovoriť. V tejto chvíli, keď píšem tieto riadky, to, žiaľ, neviem.

Ako ďalej, Spoločnosť slovenských archivárov? To sa vinulo v pozadí oboch zasadnutí nového výboru. Stanovili sme si isté ciele, kam by sme sa za štyri roky chceli dostať, priority, ktoré by mali napomôcť tomu, čo chceme. V prvom rade to bude, ako aj vyplynulo z diskusie na valnom zhromaždení v Prešove, revízia členskej základne, vylúčenie dlhoročných neplatičov a tých, o ktorých po ich odchode z archívov viac nevieme. Aktualizovaný zoznam členskej základne by bol prístupný na stránke spoločnosti do konca kalendárneho roka 2014. Uvedomujeme si, že pár „nadšencov z radov staršieho dorastu“ stačiť nebude a spoločnosť sa musí prezentovať ako životaschopná odborná organizácia, schopná osloviť aj mladšie ročníky archivárov. Ak sme už hovorili o komunikácii, bude musieť teda lepšie fungovať aj vo vlastných radoch. Na najbližšie obdobie pripadá niekoľko okrúhlych či polokrúhlych výročí a jubileí, ku ktorým by sme chceli zorganizovať odborné semináre, postupne eliminovať hrozbu Damoklovho meča, ktorý nad nami visí už niekoľko rokov v podobe biografického slovníka archivárov Slovenska, naďalej vydávať elektronické periodikum Fórum archivárov a zborníky s príspevkami z archívnych dní v printovej forme, uchádzať sa o granty a projekty nastaviť tak, aby sme sa ako odborná societa mohli predstaviť nielen doma. Chceli by sme pokračovať v dobrej tradícii jesenných exkurzií profilovaných ako zaujímavých archívno-historických podujatí spojených s návštevami iných archívov, miest, kadiaľ „kráčala“ história či pamiatok, ktoré stoja za to vidieť a navštíviť ich.

Vydáva:
Spoločnosť slovenských
archivárov
Adresa: Drotárska cesta 42
P. O. BOX 1 1 5
840 05 Bratislava 45
Slovenská republika
www.archivari.sk

Adresa redakcie:
forum.archivarov@gmail.com

Zodpovedný redaktor:
Gábor Strešňák
Redakčná rada:
Marta Bednárová,
Mária Novosádová,
Marta Švolíková
Henrieta Žažová
Jazyková korektúra:
Marta Švolíková

Texty:

I. Fialová, M. Grófová,
C. Katona, J. Szekeresová
Kováčsová, O. Kvasnicová,
E. Machajdíkova, R. Mareta,
M. Novosádová, M. Orosová,
M. Péková, R. Ragač,
J. Ragačová, G. Strešňák,
D. Tvrdoňová, H. Žažová

Foto:

M. Bachratá, M. Domenová,
M. Orosová, AV Studio CCKV
PU v Prešove, Slovenský
národný archív, Štátny archív
v Bratislave, pobočka Šaľa

Vychádza štvrťročne
v elektronickej podobe,
nepredajné.
Povolilo: MK SR 1 472/96.
Autorské práva vyhradené.
Akékoľvek rozmnožovanie
textu a fotografií len
s predchádzajúcim písomným
súhlasom vydavateľa.

Staršie čísla
na www.archivari.sk.

Na obálke: Prešov z vtáčej
perspektívy – hosťovské mesto
XVIII. archívnych dní v SR.
Foto: M. Orosová

Nápadov je veľa, doba ponúka iste veľa možností. Uvedomujem si, že hovoriť o všetkých na tomto mieste by bolo predčasné, nie všetky sa budú dať zrealizovať, možno sa ukážu ako dôležité v ďalších fázach nášho smerovania.

Treba si uvedomiť ešte jednu dôležitú vec – Spoločnosť slovenských archivárov je tu pre nás, nie pre výbor či

Výbor Spoločnosti slovenských archivárov, členovia revíznej komisie i redakčná rada Fóra archivárov Vám prajú krásne leto, príjemné zážitky z dovoleníek, nech sa ich rozhodnete prežiť

revíziu komisiu. Samé sa nikdy nič nespravilo, spoliehať sa na kohosi či čosi sa neoplatí, nefunguje to, tak skúsme to „niečo“ spraviť spolu, aby spoločnosť bola o nás a pre nás. No bez Vás to v žiadnom prípade nepôjde...

Mária Grófová

na ktorýchkoľvek miestach, oddych a aspoň načas zabudnutie na pracovné starosti, vypätie a záťaž, čo najrýchlejšie načerpanie nových síl a nápadov. Do čítania v jeseni!

Oznamy

Výzva na zasielanie príspevkov

Kolegyne a kolegovia, ktorí ste na XVIII. archívnych dňoch v Prešove venovaných *Prvej svetovej vojne v archívnych dokumentoch* vystúpili s referátom, zašlite jeho písomnú podobu s poznámkovým aparátom do 30.

septembra 2014 na e-mailovú adresu archivnednipresov@gmail.com. Do uvedeného dátumu je možné doplniť aj prezentácie, ktoré prosíme poslať cez „úschovňu“.

Výzva na spoluprácu na medzinárodnom projekte

Spoločnosť slovenských archivárov sa aj vďaka Vašej pomoci chce zapojiť do medzinárodného projektu archivárov krajín Vyšegrádskej štvorky, ktorý zastrešujú poľskí archivári. Projekt bude prezentovaný na úrovni prezidentov krajín.

V prípade participácie by mala slovenská strana poskytnúť 30 kvalitných skenov (min. 600 dpi) dokumentov z územia Slovenska so vzťahom k Poliakom a Poľsku, Maďarom a Maďarsku, Čechom a Moravákom v Českej republike spolu s popisom, rozmermi, názvom archívneho fondu a inventárnym číslom. Časové rozpätie vzniku dokumentov nie je určené, tematické okruhy však áno; v zátvorkách uvádzame niekoľko príkladov. 1. svätci (Jan Nepomucký, sv. Vojtech, sv. Kinga, sv. Štefan a iní), 2. náboženstvo (kresťanstvo, Jan Hus, myšlienka tolerancie, v Poľsku českí bratia a J. A. Komenský), 3. hrdinovia (J. Žižka, J. Bem, M. Beňovský, J. Poniatowski a pod.), 4.

ľudoví hrdinovia (Jánošík, Ondraszek), 5. spoločná krajina, spoločné územie (Spiš, Orava, spor o Morské Oko), 6. spoloční králi, 7. dynastie (manželstvá), 8. koruny vládcov, insígnie, 9. spoločná vojna (Tatári, Turci, jar národov), 10. veda (študenti na Jagelovskej univerzite, Michał Sędziwój), 11. vojsko (uniformy), 12. kulinárstvo, 13. panslavistické hnutie, 14. umenie (hudba, maliarstvo, literatúra), 15. šport, 16. vojna s komunizmom, 17. Vyšegrád v 14. storočí, 18. dnešná idea Vyšegrádu (zriadenie archívnej skupiny v Poprade).

Ak sa vo Vašich archívoch nachádzajú dokumenty k uvedeným témam a chcete takouto formou prezentovať nielen ne, ale aj Váš archív, informujte nás do 24. augusta 2014 na adrese grofova@rec.uniba.sk.

V prípade väčšieho počtu dokumentov požadovaných 30 vyberie Výbor Spoločnosti slovenských archivárov na svojom septembrovom zasadnutí.

Výbor(n)oviny

Zápisnica zo zasadnutia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa uskutočnilo 29. apríla 2014 v Bratislave

Program:

1. Otvorenie
2. XVIII. archívne dni v SR
3. Fórum archivárov
4. Záver

Aprílové zasadnutia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov (SSA) patria už tradične archívnym dňom. Aj tohoročné aprílové rokovanie sa venovalo predovšetkým praktickým otázkam súvisiacimi so zabezpečením celého podujatia po odbornej a organizátorskej stránke. Dôležité nie sú len odborné, organizačné, finančné, propagačné alebo publikačné otázky súvisiace s archívnymi

dňami, ale stredobodom pozornosti Výboru SSA je aj výstup z konferencie v podobe zborníka. So stavom príprav zborníka z bratislavských archívnych dní oboznámila kolegov Mária Grófová. Gábor Strešňák, predseda redakčnej rady časopisu Fórum archivárov, informoval prítomných o stave redakčných prác na novom čísle a upozornil prispievateľov na včasné dodanie príspevkov.

Predseda SSA Radoslav Ragač zhrnul závery rokovania a zasadnutie uzavrel.

Zapísala: Elena Machajdíková
Overil: Radoslav Ragač

Zápisnica zo zasadnutia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa uskutočnilo 15. mája 2014 v Bratislave

Program:

1. Otvorenie
2. XVIII. archívne dni v SR
3. Hospodárenie
4. Fórum archivárov
5. Webová stránka SSA
6. Rôzne
7. Záver

Mimoriadneho zasadnutia pred archívnymi dňami sa zúčastnili členovia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov (SSA) a prizvaní členovia, ktorí sa podieľali na konkrétnych úlohách súvisiacich s archívnymi dňami a valným zhromaždením SSA. Zostavovala sa kandidátna listina na voľby do výboru SSA a revíznej komisie SSA, prerokovával sa program valného zhromaždenia SSA a k najdôležitejším, patrili finančné otázky.

Vedenie SSA schválilo preplatenie cestovných nákladov Mgr. M. Domenovej, PhD. na zasadnutie výboru SSA v januári 2014 (24,76 €) a pridelenie dotácie vo výške 100 € na vydanie časopisu Muzeológia a kultúrne dedičstvo (žiadosť doc. PhDr. P. Tišliara, PhD.). Hospodárka M. Grófová predstavila aj nových záujemcov o členstvo v SSA zo Štátneho archívu v Bratislave – Mgr. Juraja Valenta Mgr. Luciu Szócsovú, Štefana Hrivňáka a Mgr. Michala Mrekaja, PhD. a z pobočky Šaľa Mgr. Júliu Ďurčovú. Výbor ich prijatie do SSA schválil. V krátkosti sa prerokovali aj niektoré problémy týkajúce sa časopisu Fórum archivárov a webovej stránky. Rokovanie uzavrel predseda R. Ragač.

Zapísala: Elena Machajdíková
Overil: Radoslav Ragač

Zápisnica
zo zasadnutia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov,
ktoré sa uskutočnilo 29. mája 2014 v Bratislave

Program:

1. Otvorenie
2. Odovzdávanie agendy výboru po organizačnej zmene
3. XVIII. archívne dni SR
4. Hospodárenie
5. Fórum archivárov
6. Webová stránka SSA
7. Rozličné
8. Záver

Na prvom zasadnutí nového výboru sa zúčastnili aj štyri členky odstupujúceho výboru SSA Elena Machajdíková, Mária Kačkovičová, Katarína Bodnárová Kučerová a Lenka Pavlíková. Nová predsedníčka Mária Grófová im poďakovala za prácu vo výbore a zaželala veľa úspechov. Administratívna agenda SSA do roku 2011 bude uložená v Slovenskom národnom archíve, aktuálne záznamy prevezmú jednotliví funkcionári na individuálnych stretnutiach.

Súčasťou konštituovania nového výboru bola voľba jeho funkcionárov. Za podpredsedu bol zvolený Juraj Roháč, hospodárkou sa stala Marta Švoliková a tajomníčkou Martina Orosová. Predseda revíznej komisie je Gábor Strešňák, ktorý zároveň ostáva vo funkcii zodpovedného redaktora časopisu Fórum archivárov. Veronika Nováková, ktorú valné zhromaždenie SSA v Prešove zvolilo za čestnú predsedníčku, sa bude tiež zúčastňovať zasadnutí výboru SSA.

M. Grófová zaslala ďakovné listy inštitúciám a jednotlivcom, ktorí sa podieľali na organizovaní XVIII. archívnych dní v Prešove a list Mgr. Márii Mrižovej, PhD., poverenej vedením OAR SVS MV SR. Oboznámila prítomných s konečným

vyúčtovaním archívnych dní. Finančné náklady na podujatie boli vo výške 1 370,82 €, pričom na konferenčnom poplatku sa vybralo 1 473 €. Získané financie ostávajú na účte SSA, budú použité na tlač zborníka.

S blížiacim sa Medzinárodným dňom archívov (9. jún) sa rozvinula diskusia na tému, ako tento sviatok dostať do pozornosti nielen archivárskej, ale i širokej verejnosti, či sa sústrediť celoslovensky na jeden deň, alebo ponechať organizáciu podujatí na možnostiach jednotlivých archívov. Členovia výboru sa zhodli na tom, že je potrebné pracovať na budovaní archivárskej identity, podchytiť mladých archivárov, zvýšiť povedomie verejnosti o poslaní a práci archívov ako pamäťových inštitúcií spravujúcich kultúrne dedičstvo Slovenska. G. Strešňák navrhol, aby SSA vypracovala propagačný projekt, napríklad putovnú panelovú výstavu, ktorá by prezentovala slovenské archívniectvo. Na to nadviazala diskusia o možnostiach financovania akcií SSA z rôznych verejných a súkromných zdrojov. Výbor nájde potrebu zaktualizovať a zatraktívniť stránku archivari.sk a očakáva väčšiu aktivitu z radov členskej základne SSA. M. Bednárová informovala o výstave V4, na ktorej majú byť prezentované digitálne kópie archívnych dokumentov o slovensko-poľských vzťahoch.

Rokovanie ukončila M. Grófová a vzhľadom na množstvo úloh zvolala zasadnutie výboru SSA na ďalší mesiac.

Zapísala: Martina Orosová
Overila: Mária Grófová

Zápisnica
zo zasadnutia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov,
ktoré sa uskutočnilo 17. júna 2014 v Bratislave

Program:

1. Otvorenie
2. Aktuálne otázky slovenského archívnictva a spolupráca s MV SR
3. 60. výročie vládného nariadenia 29/1954 Zb. o archívnictve
4. XIX. archívne dni v SR
5. Digitalizácia publikácií Fórum archivárov a Slovenská archivistika
6. Hospodárenie
7. Fórum archivárov
8. Kontrola úloh z minulého zasadnutia
9. Záver

Na júnovom zasadnutí sa zúčastnilo 7 členov výboru, 3 členovia revíznej komisie a hostia. Rokovanie otvorila predsedníčka M. Grófová a privítala hostí z Archívu Ústavu pamäti národa riaditeľa Mgr. Ľubomíra Ďurinu a Mgr. Pavla Pytlíka, ktorí výbor informovali o zdigitalizovaní všetkých čísiel periodík Slovenská archivistika a Fórum archivárov. Výbor riešil možnosť prezentovania digitálnych kópií časopisov vo formáte pdf na internetovej stránke www.archivari.sk. Ľ. Ďurina predniesol návrh vytvorenia reprezentačnej publikácie z faksimílií časopisu Fórum archivárov pri príležitosti 25. výročia vzniku SSA, ktorý bol predbežne prijatý.

Na otázku, či OAR reagoval nejakým spôsobom na jej list, M. Grófová informovala výbor, že nedostala žiadnu odpoveď ani listovou, ani e-mailovou formou.

Rokovanie pokračovalo na tému reformy organizácie štátnych archívov. Nová koncepcia nie je verejne prístupná a bola predstavená len úzkemu okruhu zainteresovaných pracovníkov štátnych archívov. Medzi archivármi a členmi SSA pretrváva obava, že reforma nebude úspešná a efektívna, neposunie

kvalitatívnu úroveň, profesionalitu a medzinárodnú prestíž slovenského archívnictva na vyšší stupeň.

V diskusii boli prerokované možnosti organizácie XIX. archívnych dní. O mieste ich konania a tematickom zameraní dosiaľ nebolo definitívne rozhodnuté.

V hospodárení SSA nedošlo k žiadnym významným zmenám. Do septembra 2014 bude realizovaná kontrola členských príspevkov SSA a následne revízia členskej základne SSA, aktuálny zoznam bude umiestnený na webovej stránke.

Šéfredaktor Fóra archivárov G. Strešňák potvrdil zloženie novej redakčnej rady a informoval o príprave ďalšieho čísla časopisu. Počet čísiel sa zredukuje na tri a Univerzitná knižnica v Bratislave bude požiadaná o vydanie čísla ISSN a zaradenie Fóra archivárov medzi informačno-odborné periodiká.

Vzhľadom na iné naliehavejšie úlohy bol projekt putovnej výstavy odložený. Webová stránka www.archivari.sk bola po voľbách a zmene v personálnom obsadení aktualizovaná, je na nej potrebné stále pracovať, aby sa stala skutočným portálom slovenských archivárov. Najbližším cieľom je vytvoriť kalendárium minulých i budúcich podujatí organizovaných slovenskými archívmi, v ktorom sa budú prezentovať programy, pozvánky, správy, dokumenty a fotografie z organizovaných akcií. Problémom je chýbajúca funkcia webmastera.

Program ukončila a úlohy zosumarizovala M. Grófová. Ďalšie zasadnutie výboru je naplánované na mesiac september.

Zapísala: Martina Orosová

Overila: Mária Grófová

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE

Drotárska cesta 42, 840 05 Bratislava 45, Slovenská republika

Z Á P I S N I C A

**z Valného zhromaždenia Spoločnosti slovenských archivárov
v Prešove 21. mája 2014**

**Program Valného zhromaždenia
Spoločnosti slovenských archivárov:**

- 1) Otvorenie
- 2) Návrh programu
- 3) Voľba návrhovej, mandátovej a volebnej komisie
- 4) Správa o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 5) Správa o činnosti Výboru Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 6) Správa o hospodárení Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 7) Správa Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 8) Diskusia
- 9) Uznesenie mandátovej komisie
- 10) Voľba predsedu Spoločnosti slovenských archivárov, členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov a členov Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov
- 11) Diskusia
- 12) Uznesenie volebnej komisie
- 13) Návrh a uznesenie návrhovej komisie
- 14) Záver

AD 1) Otvorenie

Pri otvorení Valného zhromaždenia Spoločnosti slovenských archivárov nebola prítomná nadpolovičná väčšina z celkového počtu členov, preto sa v súlade so Stanovami Spoločnosti slovenských archivárov začalo rokovanie

o pol hodinu neskôr (8.30 h). Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov po pol hodine otvoril predseda PhDr. Radoslav Ragač, PhD. Z dôvodu neprítomnosti podpredsedu doc. PhDr. Juraja Roháča, CSc., viedla rokovanie PhDr. Veronika Nováková, PhD.

AD 2) Návrh programu:

- 3) Voľba návrhovej, mandátovej a volebnej komisie
- 4) Správa o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 5) Správa o činnosti Výboru Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 6) Správa o hospodárení Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 7) Správa Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014
- 8) Diskusia
- 9) Uznesenie mandátovej komisie
- 10) Voľba predsedu Spoločnosti slovenských archivárov, členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov a členov Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov
- 11) Diskusia
- 12) Uznesenie volebnej komisie
- 13) Návrh a uznesenie návrhovej komisie
- 14) Záver

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo program jednomyselne.

AD 3) Volba návrhovej, mandátovej a volebnej komisie

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov zvolilo predsedov a členov do návrhovej, mandátovej a volebnej komisie.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo **návrhovú komisiu** v tomto zložení:

predseda:

prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

členovia: PhDr. Milena Ostrolúcka

Mária Hajduová

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo, okrem jedného, ktorý sa zdržal hlasovania, **mandátovú komisiu** v tomto zložení:

predseda: Milan Antonič

členovia: PhDr. Oľga Kvasnicová

Ján Duleba

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo, okrem jedného, ktorý sa zdržal hlasovania, **volebnú komisiu** v tomto zložení:

predseda:

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.

členovia: Mgr. Helena Grežďová

PhDr. Jarmila Bátorová

PhDr. Daniela Pellová

Mgr. Andrea Halásová

AD 4) Správa o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov

Správu o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014 predniesol jej predseda PhDr. Radoslav Ragač, PhD. (príloha č. 1).

AD 5) Správa o činnosti Výboru Spoločnosti slovenských archivárov

Správu o činnosti Výboru Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014 predniesla tajomníčka PhDr. Elena Machajdíkova (príloha č. 2).

AD 6) Správa o hospodárení Spoločnosti slovenských archivárov

Správu o hospodárení Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014 predniesla hospodárka Mgr. Mária Grófová (príloha č. 3).

AD 7) Správa Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov

Správu Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014 predniesla, namiesto neprítomného predsedu Mgr. Gábora Strešňáka, PhDr. Henrieta Žažová, PhD. (príloha č. 4).

AD 8) Diskusia

Po odznení hodnotiacich správ prebehla diskusia, ktorú možno zhrnúť do niekoľkých bodov:

a) K problematike dlhodobých neplatičov členských príspevkov sa vyjadrila PhDr. Mária Munková zo Štátneho archívu v Bratislave. Ocenila snahu Výboru Spoločnosti slovenských archivárov pripomenúť neplatiacim členom neplnenie si základnej povinnosti. Priklonila sa však k individuálnemu upozorňovaniu prostredníctvom elektronickej pošty, skôr ako sa pristúpi k zverejneniu zoznamu na webovej stránke www.archivari.sk (takýto postup Výbor Spoločnosti slovenských archivárov aj doposiaľ uplatňoval; poznámka tajomníčky). Hospodárka Mgr. Mária Gófová zhrnula systém platenia poplatkov, ktoré sú základným finančným zdrojom Spoločnosti slovenských archivárov.

b) PhDr. Zuzana Kollárová, PhD. (Štátny archív v Levoči, pob. Poprad) oboznámila prítomných so stavom pripravovaného Biografického slovníka archivárov. V súčasnosti sa práce na slovníku zastavili a celý materiál sa nachádza u pracovníka, ktorý sa podieľal na technickom spracovaní projektu. PhDr. Kollárová navrhla, aby Mgr. Praženka odovzdal

projekt Výboru Spoločnosti slovenských archivárov.

Mgr. Helena Grežďová (Štátny archív v Nitre, pob. Topoľčany) podporila dokončenie biografického slovníka. Súčasne navrhla udeliť dlhoročnej bývalej predsedníčke PhDr. Veronike Novákovej, PhD. čestné predsedníctvo Výboru Spoločnosti slovenských archivárov.

c) Mgr. Kristína Majerová, PhD. (Ústredný archív SAV) sa vyjadrila k výške bankových poplatkov našej spoločnosti v Slovenskej sporiteľni. Navrhla preskúmať bankový trh a nájsť banku s výhodnejšími platobnými podmienkami.

d) Ján Duleba (Štátny archív v Košiciach) apeloval na dodržiavanie termínov odovzdávania príspevkov z konferencie do zborníka, čo spôsobuje predlžovanie jeho realizácie.

e) PhDr. František Žifčák (Štátny archív v Levoči) nadviazal na správu o hospodárení a navrhol riešiť nedostatok finančných prostriedkov, napríklad predĺžením periodicity organizovania archívnych dní (raz za dva roky). V medziobdobí by, podľa jeho názoru, boli vhodné najmä odborné semináre so zameraním na aktuálne otázky archívov a archívnictva. PhDr. Veronika Nováková, PhD. podotkla, že snahy podobného druhu sa doposiaľ nestretli so súhlasom.

Zástancami každoročných stretnutí bola Mgr. Jana Kubíková (Parlamentný archív NR SR) i ďalší. PhDr. František Chudják, PhD. (Archív Národnej banky Slovenska) navrhol prerokovávať aktuálne otázky, prípadne ďalšie témy, v sekciách a prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc. (Katedra archívnictva a PVH na FiF UK) upozornil na problém trieštenia záujmu poslucháčov v sekciách a odporučal venovať dva bloky rokovania archívnych dní odborným otázkam.

f) Martin Fajmon (Geologický ústav Dionýza Štúra SAV v Bratislave) sa vyjadril s uznaním k práci odchádzajúceho Výboru

Spoločnosti slovenských archivárov a vyjadril predpoklad, že prebiehajúce zmeny v oblasti archívov a archívnictva iste nenechajú v nečinnosti ani novozvolený výbor.

AD 9) Uznesenie mandátovej komisie

Uznesenie mandátovej komisie predniesol jej predseda Milan Antonič. Mandátová komisia na Valnom zhromaždení Spoločnosti slovenských archivárov dňa 21. 5. 2014 vydala uznesenie v tomto znení:

Na Valnom zhromaždení Spoločnosti slovenských archivárov bolo prítomných 74 členov z celkového počtu členov 388. Na zasadnutí nebola prítomná nadpolovičná väčšina členov, preto sa v súlade so Stanovami Spoločnosti slovenských archivárov začalo rokovanie o polhodinu neskôr (8.30 h). Mandátová komisia sa uzniesla na tom, že Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov je spôsobilé uznášať sa.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo uznesenie mandátovej komisie jednohlasne.

AD 10) Voľba predsedu Spoločnosti slovenských archivárov, členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov a členov Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov

Voľba predsedu Spoločnosti slovenských archivárov

PhDr. Veronika Nováková, PhD. zhrnula podmienky na voľbu predsedu Výboru Spoločnosti slovenských archivárov:

Platnosť hlasovacieho lístku určovalo pripísanie aj ďalších kandidátov navrhnutých z pléna a schválených aj Valným zhromaždením Spoločnosti slovenských archivárov, volič bol povinný meno svojho kandidáta označiť krúžkom.

Nevyplnený alebo zle vyplnený hlasovací lístok sa stal neplatným.

PhDr. Veronika Nováková, PhD. ďalej predstavila prítomným kandidátku na predsedníčku, ktorú navrhol Výbor Spoločnosti slovenských archivárov, stala sa ňou Mgr. Mária Grófová z Archívu Univerzity Komenského v Bratislave. Plénum nenavrholo ďalšieho kandidáta, preto jedinou kandidátkou na post predsedu bola Mgr. Mária Grófová.

Volba členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov a Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov

PhDr. Veronika Nováková, PhD. zhrnula podmienky na voľbu členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov a Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov:

Platnosť hlasovacieho lístku určovalo pripísanie aj ďalších kandidátov navrhnutých z pléna a schválených aj Valným zhromaždením Spoločnosti slovenských archivárov, volič bol povinný meno svojho kandidáta označiť krúžkom. Do Výboru Spoločnosti slovenských archivárov bolo možné, v súlade so Stanovami Spoločnosti slovenských archivárov, zakrúžkovať najviac 9 kandidátov a do Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov najviac 3. Nevyplnený alebo zle vyplnený hlasovací lístok sa stal neplatným.

Z Výboru Spoločnosti slovenských archivárov kandidovali:

1. **PhDr. Ladislav Vrtel** (MV SR – Odbor archívov a registratúr)
2. **doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.** (Katedra archívnictva a PVH na FiF Univerzity Komenského v Bratislave)
3. **PhDr. Radoslav Ragač, PhD.** (Slovenský národný archív v Bratislave)
4. **Mgr. Mária Grófová** (Archív Univerzity Komenského v Bratislave)

Novými kandidátmi navrhnutými Výborom Spoločnosti slovenských archivárov, ktorí s kandidatúrou súhlasili, boli:

5. **Mgr. Mária Hešková** (Štátny archív v Bytči)
6. **Mgr. Zuzana Kotianová** (Štátny archív v Nitre, pobočka Bojnice)
7. **Mgr. Robert Mareta** (Registratúrne stredisko FiF UK v Bratislave)
8. **Mgr. Martina Orosová** (Archív Pamiatkového úradu SR)
9. **Mgr. Pavol Pytlík** (Archív Ústavu pamäti národa)
10. **Mgr. Marta Švoliková** (Štátny archív v Nitre, pobočka Levice)
11. **Mgr. Drahomír Velička, PhD.** (Štátny archív v Bytči, pobočka Čadca)

Plénum navrhlo ďalších kandidátov, ktorí kandidatúru prijali a boli zapísaní na kandidátnu listinu pod číslami:

12. **Ing. Marta Bednárová** (Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad)
13. **Mgr. Mária Novosádová, PhD.** (Štátny archív v Prešove, pobočka Humenné)

Z Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov kandidovali:

1. **Mgr. Gábor Streňák** (Mestské múzeum v Senci)
2. **PhDr. Henrieta Žažová, PhD.** (Archív Pamiatkového úradu SR)

Novým kandidátom, navrhnutým Výborom Spoločnosti slovenských archivárov, ktorý s kandidatúrou súhlasil, sa stal:

3. **PhDr. František Chudják, PhD.** (Archív Národnej banky Slovenska)

Plénum navrhlo ďalšieho kandidáta, ktorý kandidatúru prijal a bol zapísaný na kandidátnu listinu pod číslom:

4. **Mgr. Pavol Urbánek** (Parlamentný archív NR SR)

AD 11) Diskusia

Počas sčítavania hlasov volebnou komisiou prebehla bežná diskusia a prestávka.

AD 12) Uznesenie volebnej komisie

Uznesenie volebnej komisie a výsledky volieb predniesla predsedníčka volebnej komisie PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.

Na voľbu predsedu bolo vydaných 74 hlasovacích lístkov, odovzdaných bolo 74, z toho platných lístkov bolo 74 a neplatných 0.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov zvolilo na obdobie 2014 – 2018 za predsedníčku:

Mgr. Máriu Grófovú

Na voľbu členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov bolo vydaných 74 hlasovacích lístkov, odovzdaných bolo 74, z toho platných lístkov bolo 73 a neplatných 1.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov zvolilo na obdobie 2014 – 2018 do Výboru Spoločnosti slovenských archivárov:

PhDr. Ladislava Vrtela

doc. PhDr. Juraja Roháča, CSc.

PhDr. Radoslava Ragača, PhD.

Mgr. Máriu Grófovú

Mgr. Zuzanu Kotianovú

Mgr. Martinu Orosovú

Mgr. Martu Švolikovú

Ing. Martu Bednárovú

Mgr. Máriu Novosádovú, PhD.

Náhradníci:

Mgr. Mária Hešková

Mgr. Drahomír Velička, PhD.

Mgr. Róbert Mareta

Na voľbu Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov bolo vydaných 74 hlasovacích lístkov, odovzdaných bolo 74, z toho platných lístkov bolo 72 a neplatných 2.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov zvolilo na obdobie

2014 – 2018 do Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov:

Mgr. Gábora Strešňáka

PhDr. Henrietu Žažovú, PhD.

PhDr. Františka Chudjáka, PhD.

Náhradník:

Mgr. Pavol Urbánek

AD 13) Návrh a uznesenie návrhovej komisie

Návrh a uznesenie návrhovej komisie predniesol predseda prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov:

A. schválilo:

1. Správu o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014;

2. Správu o činnosti Výboru Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014;

3. Správu o hospodárení Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014;

B. vzalo na vedomie:

1. Správu Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov;

C. zvolilo:

1. za čestnú predsedníčku Spoločnosti slovenských archivárov:

PhDr. Veroniku Novákovú, PhD.

2. za predsedníčku Spoločnosti slovenských archivárov:

Mgr. Máriu Grófovú

3. za členov Výboru Spoločnosti slovenských archivárov:

PhDr. Ladislava Vrtela

doc. PhDr. Juraja Roháča, CSc.

PhDr. Radoslava Ragača, PhD.

Mgr. Máriu Grófovú

Mgr. Zuzanu Kotianovú

Mgr. Martinu Orosovú
Mgr. Martu Švoliková
Ing. Martu Bednárovú
Mgr. Máriu Novosádovú, PhD.

4. za členov Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov:

Mgr. Gábora Strešňáka
PhDr. Henrietu Žažovú, PhD.
PhDr. Františka Chudjáka, PhD.

D. vyjadruje presvedčenie, že súčasná príprava reorganizácie siete štátnych archívov nie je dostatočne transparentná **a odporúča** zlepšiť konštruktívnu spoluprácu na tomto projekte medzi Odborom archívov a registratúr Ministerstva vnútra SR a Výborom Spoločnosti slovenských archivárov s cieľom dospieť k optimálnej štruktúre štátnych archívov na Slovensku;

E. ukladá Výboru Spoločnosti slovenských archivárov:

1. uskutočniť revíziu členskej základne Spoločnosti slovenských archivárov a vyvodiť z nej dôsledky v súlade so Stanovami Spoločnosti slovenských archivárov;
2. prerokovať príspevky z diskusie na Valnom zhromaždení Spoločnosti slovenských archivárov a riešiť otázky a podnety, ktoré z nej vyplynuli.

AD 14) Záver

XVIII. archívne dni v Slovenskej republike uzavrel PhDr. Radoslav Ragač, PhD. a spoločne s Mgr. Máriou Grófovou sa poďakovali odchádzajúcim členkám výboru – PhDr. Veronike Novákovej, PhD., PhDr. Zuzane Kollárovej, PhD., PhDr. Elene Machajdíkovej, PhDr. Olge Kvasnicovej, PhDr. Kataríne Kučerovej Bodnárovej, PhD. a Mgr. Márii Kačkovičovej za ich dlhoročnú prácu vo Výbore Spoločnosti slovenských archivárov, Mgr. Monike Pékovej a Mgr. Lenke Pavlíkovej za prácu v Revíznej komisii Spoločnosti slovenských archivárov, ako aj organizátorom archívnych dní, najmä Mgr. Marcele Domenovej, PhD. a jej kolegom z Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, doc. PhDr. Miloslave Bodnárovej, CSc. zo Štátneho archívu v Prešove s kolektívom, ako aj PhDr. Richardovi Pavlovičovi, PhD. zo Štátneho archívu v Prešove, pobočka Svidník a plk. Mgr. Miloslavovi Čaplovičovi, PhD. riaditeľovi Vojenského historického ústavu.

Zapísala: PhDr. Elena Machajdíková
Overili: PhDr. Radoslav Ragač, PhD.,
Mgr. Mária Grófová

Správa o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014

Vážené dámy a páni, vážené kolegyně a kolegovia,
dovoľte mi, aby som Vás oboznámil s činnosťou Spoločnosti slovenských archivárov (ďalej len „SSA“) za roky 2012 – 2014, od konania posledného valného zhromaždenia, ktoré sa uskutočnilo 24. mája 2012 v Trnave počas konania XVI. archívnych dní v Slovenskej republike. Valné zhromaždenie schválilo správu

o činnosti SSA za roky 2010 – 2012, správu o činnosti výboru SSA za roky 2010 – 2012, správu o hospodárení SSA za roky 2010 – 2012, správu revíznej komisie SSA za roky 2010 – 2012 a schválilo zmenu stanov SSA, ktoré pôvodne vznikli ešte v roku 1990. Zmenu stanov SSA v decembri 2012 potvrdilo aj Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Nové

stanovy SSA vstúpili do platnosti od 1. 1. 2013.

Vo svojej správe sa nebudem venovať konkrétnym otázkam fungovania výboru spoločnosti, nakoľko to je obsahom správy o činnosti výboru SSA. Výbor sa schádzal podľa aktuálnej potreby a v období posledných dvoch rokov sa okrem štandardnej agendy – príprava archívnych dní a zborníkov z nich, Fórum archivárov, sociálne siete, vzdelávanie, ekonomický chod spoločnosti, členstvo či deň otvorených dverí – opakovane riešil najmä aktuálnu komplikovanú situáciu v slovenskom archívniectve. Výstupom z opakovanej odbornej diskusie bol okrem stanovísk prezentovaných na príslušných fórach, list adresovaný generálnemu riaditeľovi sekcie verejnej správy.

Kontakty so zahraničím

SSA bola v skúmanom období integrovaná ako člen do medzinárodných archívnych štruktúr – do Medzinárodnej rady archívov. V priebehu rokov 2012 – 2014 pokračovalo aj budovanie kontaktov SSA so zahraničím, najmä v rámci prirodzenej spolupráce krajín V 4 (ČR, Poľsko, Maďarsko). V krátkosti sa však dá skonštatovať, že výrazné výsledky v zmysle podpory podujatí SSA zo strany V 4 sa napriek vynaloženému úsiliu dosiahnuť nepodarilo.

Štandardne pokračovala prax pozývania hostí zo zahraničia na organizované archívne dni. Okrem spomenutých krajín V 4 sme na nich privítali aj hostí z Rakúska a Slovinska. Jednou z významných a prestížnych udalostí boli dve návštevy generálneho sekretára Medzinárodnej rady archívov v Paríži, pána Davida A. Leitcha, na archívnych dňoch v Trnave a v Bratislave. V oboch prípadoch sa zahraniční hostia aktívne zapojili do odborného a spoločenského programu archívnych dní. Z ich vo veľkej miere pozitívnych reakcií bolo zrejmé, že takýto druh

podujatí je pre nich lákavou možnosťou spoznať slovenskú archívnu societu. Osobitne oceňovali ich atmosféru a integrovaný spoločenský rozmer.

V roku 2012 sa v Českých Budějoviciach uskutočnila významná vyšegrádska konferencia s názvom *Výuka archívniectví a pomocných věd historických – vývoj, úkoly a perspektivy*, s hojným medzinárodným obsadením, prioritne v citovanom stredoeurópskom kontexte. Organizátormi podujatia boli Česká archívna spoločnosť a Ústav archívniectva a pomocných vied historických Filozofickej fakulty Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach, podujatie finančne podporil Medzinárodný vyšegrádsky fond. Konferencia bola slávnostne otvorená za účasti významných hostí – vedenia Juhočeskej univerzity, primátora Českých Budějovic a vedenia Juhočeského kraja. Za Spoločnosť slovenských archivárov sa rokovania konferencie zúčastnila dvojčlenná delegácia v zložení: predseda SSA PhDr. Radoslav Ragač, PhD. a Mgr. Marcela Domenová, PhD., z Inštitútu histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Obidvaja vystúpili s referátmi. Marcela Domenová predstavila výučbu archívniectva a jej perspektívy na prešovskej katedre (od školského roku 1991/1992). R. Ragač vo svojom vystúpení krátko zmapoval slovenské pracoviská, ktoré sa venujú výučbe archívniectva a PVH a predstavil študentské praxe v Slovenskom národnom archíve od počiatku dodnes.

Exkurzie

Spoločnosť slovenských archivárov už roky tradične organizačne zabezpečuje odborné exkurzie do zahraničných archívov, ktoré sú vždy spojené aj s prehliadkou zaujímavých historicko-kultúrnych pamiatok. Exkurzie sa stále tešia veľkému záujmu zo strany členskej základne aj napriek tomu, že väčšina archivárov, konkrétne archivári zo siete

štátnych archívov, ich zväčša absolvujú v rámci svojej dovolenky a za vlastné finančné prostriedky.

Dňa 9. októbra 2012 sa uskutočnila jednodňová exkurzia do metropoly Južnej Moravy – Brna. Navštívili sme Moravský zemský archív, ktorý od roku 2007 sídli v novej účelovej budove. Okrem komplexnej prehliadky archívu, vrátane jeho technologickej časti, sme absolvovali aj návštevu brnianskej Kostnice sv. Jakuba a prehliadku secesnej vily Dušana Jurkoviča v Brne - Žabovřesko, kde sídli aj dokumentačné centrum jeho tvorby.

V dňoch 9. – 10. októbra 2013 sa uskutočnila dvojdňová exkurzia po juhočeských archívoch a pamiatkach. Počas dvoch dní sme si užili pohostinnosť kolegov v Štátnom oblastnom archíve v Třeboni, ktorý je družobným archívom Štátneho archívu v Levoči a milo nás prijali i v Štátnom okresnom archíve v Českých Budějoviciach, ktorý je zasa družobným archívom Štátneho archívu v Levoči, pobočky Poprad. Popri archívoch účastníci exkurzie absolvovali prehliadku vodného hradu Heidenreichstein v Rakúsku, návštevu Štátneho zámku v Třeboni, individuálnou formou prehliadku centra Českých Budějovic a stredovekého kláštora Zlatá Koruna.

Za zdarný priebeh oboch exkurzií by som sa rád na tomto mieste poďakoval tajomníčke SSA Elenke Machajdíkovej a hospodárke Márii Grófovej. Poďakovanie patrí aj Betke Sopuskovéj a CK Mistrál, ktorá nám vždy zabezpečila kvalitný autobus, stanovila prijateľnú cenovú ponuku a poskytla kvalitný výklad k navštíveným miestam.

Archívne dni a zborníky príspevkov z archívnych dní

Archívne dni v SR sú najtradičnejším a v dobrom zmysle ikonickým podujatím SSA. Tradičná je aj ich dĺžka, periodicita a štruktúra ich rokovaní. Jedným z najviditeľnejších

zmien počas môjho funkčného obdobia bolo realizované rozhodnutie nanovo nastaviť vnímanie archívnych dní, ako prioritne odborného podujatia, výstupom z ktorého je pravidelne tlačený zborník príspevkov. Z archívnych dní vychádzajú zborníky, ktoré financuje SSA z členských príspevkov, ale aj z poskytnutých sponzorských darov. V Trnave sa počas konania XVI. archívnych dní distribuoval zborník z AD konaných v Humennom pod názvom *Zbierky v archívoch*. Príspevky z trnavských AD boli vydané takisto v samostatnom zborníku, ktorý vyšiel v minulom roku. V týchto dňoch dokončuje zostavovateľka Mária Grófová redakčné práce na zborníku z minuloročných AD venovaných vede, kultúre a športu v archívnych dokumentoch. V lete snáď uzrie svetlo sveta. V súčasnosti ešte stále prebiehajú rokovania o financovaní tohto zborníka z AD prostredníctvom grantu Bratislavského samosprávneho kraja. Zborníky boli opakovane recenzované a zaznamenali dobré ohlasy u odbornej verejnosti doma i v zahraničí (napr. v ČR). Využívajú sa aj v pedagogickom procese v univerzitnom prostredí. Zároveň sú dôležitým nástrojom kultivovania domácej archívnej teórie a praxe. Verím preto, že tradícia ich vydávania sa zachová aj v budúcom časovom období.

Fórum archivárov

Výbor SSA aj v rokoch 2012 – 2014 pokračoval v zabezpečení vydávania časopisu SSA – Fóra archivárov v elektronickej forme. Ako ste si určite viacerí všimli, Fórum archivárov výrazne zmenilo svoj grafický dizajn a značne sa rozšírilo a podľa môjho názoru opäť skvalitnilo aj svoj obsah. Za to patrí poďakovanie redakčnej rade pod vedením Gábora Strešňáka – najmä však Henriete Žažovej a ďalším členom redakčnej rady. Po obsahovej stránke boli všetky čísla pestré na udalosti i publikácie vydávané

archívami. S potešením musím skonštatovať aj mnohé pozitívne ohlasy, často prekvapujúce aj tým, že fórum čítavajú aj nečlenovia našej spoločnosti.

Facebook

Informovanie o dianí v spoločnosti a organizovaných podujatiach sme zvýšili aj vytvorením facebookovej stránky, ktorá poskytovala aj v posledných dvoch rokoch aktuálne informácie nielen o SSA, ale aj o zaujímavých podujatiach archívov – o dňoch otvorených dverí, vydaných publikáciách, o vedeckých podujatiach či výstavách.

Aj napriek počiatočným kvičím hlasom sa v praxi osvedčila aj takáto forma komunikácie na sociálnej sieti s verejnosťou i členskou základňou. Za jej fungovanie bola zodpovedná v uplynulom období Lenka Pavlíková, za čo je patrí takisto moje poďakovanie.

Internetová stránka

Bola vytvorená nová webová stránka SSA, na ktorej nájdete aktuálne informácie zo života spoločnosti, ale môžete si stiahnuť napríklad i Fórum archivárov. Za jej fungovanie bola zodpovedná v uplynulom období Monika Péková, za čo je patrí takisto moje poďakovanie.

Na záver by som rád úprimne poďakoval všetkým, ktorí sa v sledovanom časovom období aktívne podieľali na činnosti SSA a verím, že s pomyselným *dobrým vetrom v plachtách* ju povedie aj nové vedenie SSA, ktoré si o niekoľko okamihov zvolíme.

Radoslav Ragač, predseda SSA
Prešov, 21. 5. 2014

Správa o činnosti Výboru Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014

Výbor Spoločnosti slovenských archivárov riešil na svojich zasadnutiach spravidla stabilné úlohy vyplývajúce zo zamerania a poslania spoločnosti. Aktuálne sa zapájal aj do diania v slovenskom archívnictve, vyjadroval svoje odborné postoje a zverejšňoval ich na stránkach Fóra archivárov. Každý rok organizoval vrcholné archívne podujatie – Archívne dni v SR, ako aj odborné exkurzie do zahraničných archívov. Vydával štvrťročník časopis Fórum archivárov a všetky informácie o aktivitách spoločnosti, ako aj príbuzných spoločnostiach na Slovensku či v zahraničí, sprístupňoval aj na webovej stránke www.archivari.sk.

Výbor spoločnosti pravidelne oboznamoval svojich členov o záveroch svojich rokovaní na stránkach stavovského časopisu Fórum archivárov. Zasadnutia výboru viedol v zmysle stanov

spoločnosti jej predseda PhDr. Radoslav Ragač, PhD. (riaditeľ Slovenského národného archívu v Bratislave). V jeho neprítomnosti ho zastupoval podpredseda doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc. (FiF UK), na hospodárenie dohliadala Mgr. Mária Grófová a ja som vykonávala prácu tajomníčky (PhDr. Elena Machajdíková). Zostava aj ostatných členov výboru je známa, v nezmenenom zložení sme sa stretávali celé štvorročné volebné obdobie od posledného valného zhromaždenia, ktoré sa uskutočnilo počas XV. archívnych dní v Komárne 27. mája 2010, pripomeniem: PhDr. Katarína Bodnárová, PhD. (ktorá vystriedala ešte v roku 2010 Mgr. Luciu Krchnákovú), PhDr. Zuzana Kollárová, PhD., PhDr. Oľga Kvasnicová, PhDr. Veronika Nováková, PhD. a PhDr. Ladislav Vrtel. Revíziu komisiu tvorili Mgr. Gábor Strešňák, Mgr. Mária Kačkovičová, Mgr. Lenka Pavlíková, Mgr.

Monika Péková a PhDr. Henrieta Žažová, PhD.

Zasadnutia výboru spoločnosti sa uskutočňovali spravidla raz za mesiac, niekedy raz za dva mesiace, prípadne aj častejšie. Po poslednom valnom zhromaždení v Trnave sa v roku 2012 uskutočnili ešte štyri zasadnutia, v roku 2013 to bolo päť stretnutí a v tomto roku zasadal výbor päťkrát. Výbor spoločnosti bol uznášaniaschopný, pretože prítomná bola vždy nadpolovičná väčšina jeho členov. Na rokovania boli pravidelne prizývaní aj členovia revíznej komisie.

Profilové podujatie spoločnosti – Archívne dni v SR – s bohatým odborným a kultúrnym programom – sa koná každý rok. Pripraviť takéto podujatie si vyžaduje riešenie odborných, organizačných, finančných, propagačných alebo publikačných otázok. Snáď na všetkých zasadnutiach výboru sa prerokovávali otázky súvisiace s uplynulými alebo pripravovanými archívnymi dňami. Od posledného valného zhromaždenia v Trnave, pripravil výbor XVII. archívne dni v SR na tému Veda, kultúra a šport v archívnych dokumentoch, ktoré sa konali v Bratislave 21. – 23. mája 2013 v spolupráci s Archívom Univerzity Komenského. Teraz sa konajú XVIII. archívne dni v SR tematicky zamerané na prvú svetovú vojnu (Prvá svetová vojna v archívnych dokumentoch). Tu je organizátorov viac, hlavným je Prešovská univerzita (Inštitút histórie FiF), ďalšími sú ŠA v Prešove, aj jeho pobočka Svidník a Vojenský historický ústav.

Podmienkou vedeckého podujatia je, najmä podľa archivárov, tlačový výstup v podobe zborníka. Vynaložené úsilie vystupujúcich a organizátorov z trnavských archívnych dní už nebolo márne, čoskoro sa dočkáme aj zborníka z minuloročných bratislavských archívnych dní venovaných vede, kultúre a športu.

Skutočnosť, že archivári sa profesionálne zaujímajú o dianie v zahraničných archívoch a chcú získať prehľad o odbornej praxi našich susedov a ich skúsenosťami sa inšpirovať, dosvedčuje záujem o odborné exkurzie organizované výborom SSA. Zrealizovanie takej exkurzie si tiež vyžaduje istú prípravu, a preto sa o nich diskutovalo neraz vo výbore. Od posledného valného zhromaždenia sa uskutočnili dve exkurzie. Hlavným cieľom exkurzie v roku 2012 bola návšteva Moravského zemského archívu v Brne, vily Dušana Jurkoviča v Žabovřeskoch pri Brne a prehliadka centra moravskej metropoly.

V uplynulom roku 2013 bol cieľom exkurzie gotický vodný hrad v rakúskej obci Heidenreichstein, návšteva Štátneho oblastného archívu v Třeboni, prehliadka interiérov Třeboňského zámku a návšteva Štátneho okresného archívu v Českých Budějoviciach. Poslednou zastávkou bol kláštor cisterciánov Zlatá Koruna z 13. storočia.

Spoločnosť slovenských archivárov vydáva, ako už bolo spomenuté, časopis s názvom Fórum archivárov, ktorý v súčasnosti vychádza v elektronickej forme a svojím obsahom a grafickou úpravou môže konkurovať aj iným periodikám. Časopis pripravovala redakčná rada pod predsedníctvom Gábora Strešňáka. Jej členmi boli ďalej Katarína Bodnárová, Mária Grófová, Zuzana Kollárová, Oľga Kvasnicová, Lenka Pavlíková, Juraj Roháč a Henrieta Žažová. Otázky týkajúce sa zostavovania nášho štvrťročníka sa teda riešili na každom zasadnutí výboru. V rokoch 2012 – 2014 (od posledného valného zhromaždenia) vyšlo šesť čísel, v roku 2012 dve čísla (číslo 3 a číslo 4) a v roku 2013 tri čísla (číslo 1, 2 a spojené číslo 3 – 4). V tomto roku (2014) vyšlo zatiaľ len jedno číslo (1/2014).

Výbor SSA kráča s dobou a na informovanie svojich členov a propagáciu podujatí využíva internet a sociálnu sieť. Priestor na rokovaníach výboru bol preto pravidelne venovaný aj ďalším médiám, a to webovej stránke www.archivari.sk a sociálnej sieti Facebook.

Kultúrne archívne bohatstvo bežne ukryvané v archívoch sa verejnosti prezentuje napríklad prostredníctvom výstav alebo dňa otvorených dverí v archívoch SR, usporadúvaných v rámci Medzinárodného dňa archívov, ktoré sa „udomácnili“ aj v našich pamäťových inštitúciách. Ich iniciátorom bola práve Spoločnosť slovenských archivárov.

Hospodárenie spoločnosti patrilo tradične k pravidelným bodom programu všetkých jeho zasadnutí. Spoločnosť získava finančné zdroje najmä z členských a zápisných príspevkov a z odvodu dvoch percent z daní. Peňažné príspevky výbor poskytoval výlučne na podporu odbornej činnosti, napríklad finančný príspevok na cestovné náklady do zahraničia členom výboru, ktorí prezentovali našu spoločnosť alebo slovenské archívnictvo. Spoločnosť slovenských archivárov podporila aj medzinárodnú vedeckú konferenciu *Košice v súradniciach európskych dejín*, ktorá sa konala v dňoch 19. – 20. septembra 2013 v Historickej radnici mesta Košice, na ktorej sa podieľali aj Archív mesta Košíc a Prešovská univerzita.

Členská základňa našej spoločnosti sa pomaly rozširuje, hoci o ukončenie členstva požiadalo 8 členov, po odsúhlasení výborom bolo prijatých 13 členov. K dnešnému dňu evidujeme 388 členov Spoločnosti slovenských archivárov.

Výbor SSA sa na svojich zasadnutiach zaoberal aj systémovými problémami archívov, archívnictva

a archivárov. Najviac diskutovanou otázkou bola v tomto období zmena v štruktúre a fungovaní slovenských archívov a nový archívny zákon. Keďže týmto dôležitým zmenám nepredchádzala verejná diskusia, výbor SSA vyjadril svoj postoj niekoľkými podnetmi (uznesením), ktoré s poverením výboru tlmočil predseda na porade riaditeľov archívov v Liptovskom Mikuláši. Výbor v tejto veci inicioval tiež zvolanie Vedeckej archívnej rady, kompetentného vrcholného poradného orgánu ministra vnútra, na verejné vyjadrenie stanoviska k tejto závažnej situácii.

Dianie v slovenskom archívnictve podnietilo členov výboru k ďalším návrhom riešení a stanovisk. Výbor spoločnosti sa preto písomne obrátil aj na generálneho riaditeľa Sekcie verejnej správy MV SR Ing. Adriána Jenča. Predseda SSA mu osobne odovzdal list s návrhmi riešení zefektívnenia archívneho systému a možnosťami vylepšiť koncepciu (model) štruktúry archívnictva na Slovensku.

Spoločnosť slovenských archivárov sa zapája do aktuálneho európskeho diania už viac ako dvadsať rokov. Snaží sa o rozvíjanie kontaktov s archívnymi spoločnosťami z okolitých krajín. V sledovanom období sa úspešne rozvíjala aj výmena skúseností so zahraničnými archívnymi spoločnosťami v Českej republike, Poľsku a Maďarsku prostredníctvom spoločenstva nazývaného tiež V 4.

Práca výboru v tomto zložení sa dnes končí. Novozvolenému výboru želám, aby úspešne reprezentoval všetky archívy a archívnictvo na Slovensku.

Elena Machajdíková, tajomníčka SSA
Prešov, 21. 5. 2014

Správa o hospodárení Spoločnosti slovenských archivárov od roku 2012 do 30. apríla 2014

ROK 2012

Počiatkový stav pokladne k 1. 1. 2012	1050,58 €
Počiatkový stav bankového účtu k 1. 1. 2012	7549,33 €
Stav finančných prostriedkov k 1. 1. 2012	8599,91 €

Príjmy za rok 2012	5538,00 €
Výdavky za rok 2012	6456,14 €
Hospodársky výsledok	- 918,14 €

Konečný stav pokladne k 31. 12. 2012	871,26 €
Konečný stav bankového účtu k 31. 12. 2012	6810,51 €
Celkové finančné zdroje k 31. 12. 2012	7681,77 €

Rozpis príjmov v roku 2012:

Členské a zápisné	1589,00 €
Sponzorské príjmy	793,57 €
Iné príjmy	672,00 €
Kreditné úroky	0,67 €
2 % príspevok z daní	522,76 €
Vložené na archívnych dňoch	1960,00 €
Príjmy spolu	5538,00 €

Rozpis výdavkov v roku 2012:

Cestovné	120,61 €
Poštovné	43,30 €
Reprezentačné účely	28,39 €
Dary	55,68 €
Náklady na archívne dni	3315,75 €
Zborník z archívnych dní 2011	1669,60 €
Sponzorstvo Spoločnosťou slovenských archivárov	0,00 €
Daň z úroku	0,06 €
Bankové výdaje	143,00 €
Členské MRA (neprišla faktúra)	0,00 €
Exkurzia – poistenie + autobus	606,00 €
Kancelárske potreby	18,58 €
Služby	455,17 €
Výdavky spolu	6456,14 €

ROK 2013

Počiatkový stav pokladne k 1. 1. 2013	871,26 €
Počiatkový stav bankového účtu k 1. 1. 2013	6810,51 €
Stav finančných prostriedkov k 1. 1. 2013	7681,77 €

Príjmy za rok 2013	4943,92 €
--------------------	-----------

<u>Výdavky za rok 2013</u>	6266,96 €
Hospodársky výsledok	- 1323,04 €

Konečný stav pokladne k 31. 12. 2013	1075,51 €
<u>Konečný stav bankového účtu k 31. 12. 2013</u>	5283,22 €
Celkové finančné zdroje k 31. 12. 2013	6358,73 €

Rozpis príjmov v roku 2013:

Členské a zápisné	1575,00 €
Sponzorské príjmy	99,48 €
Iné príjmy	2849,00 €
Kreditné úroky	0,59 €
<u>2 % príspevok z daní</u>	419,85 €
Príjmy spolu	4943,22 €

Rozpis výdavkov v roku 2013:

Cestovné	156,08 €
Poštovné	7,60 €
Reprezentačné účely	37,97 €
Dary	14,90 €
Náklady na archívne dni	2615,89 €
Zborník z archívnych dní 2012	1566,00 €
Sponzorstvo Spoločnosťou slovenských archivárov	100,00 €
Daň z úroku	0,02 €
Bankové výdaje	79,65 €
Členské MRA (2012 – 2013)	100,00 €
Exkurzia – poistenie + autobus	22,40 €
Kancelárske potreby	27,30 €
<u>Služby</u>	139,15 €
Výdavky spolu	6266,96 €

ROK 2014

Počiatkový stav pokladne k 1. 1. 2014	1075,51 €
<u>Počiatkový stav bankového účtu k 1. 1. 2014</u>	5283,22 €
Stav finančných prostriedkov k 1. 1. 2014	6358,71 €

Príjmy do pokladne od 1. 1. 2014 do 30. 4. 2014	136,50 €
<u>Príjmy na bankový účet od 1. 1. 2014 do 30. 4. 2014</u>	429,66 €
Príjmy spolu	566,16 €

Výdavky z pokladne od 1. 1. 2014 do 30. 4. 2014	36,24 €
<u>Výdavky z bankového účtu od 1. 1. 2014 do 30. 4. 2014</u>	21,70 €
Výdavky spolu	57,94 €

Stav finančných prostriedkov k 30. 4. 2014	6866,93 €
---	------------------

Nakoľko účtovný rok 2014 nie je uzavretý a prebieha, pri príjmoch a výdavkoch uvádzame len výslednú sumu.

Mária Grófová, hospodárka SSA
Prešov, 21. 5. 2014

Správa Revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov za roky 2012 – 2014

Revízna komisia SSA pracuje od svojho zvolenia v roku 2010 v zložení: Mária Kačkovičová, Monika Péková, Henrieta Žažová, Lenka Pavlíková na čele so zvoleným predsedom Gáborom Strešňákom. Svoju kontrolnú právomoc vykonáva už tradične najmä prítomnosťou členov na všetkých zasadnutiach výboru bez hlasovacieho práva, no s aktívnym vyjadrením názoru. Viacerí členovia komisie sa pri tom podieľali aj na redakčných prácach Fóra archivárov. Revízna komisia sledovala plnenie úloh spojených so základným poslaním SSA, pričom sa zamerala prioritne na kontrolu hospodárenia a nakladania s financiami spoločnosti. Vzhľadom na to, že revízna komisia v tomto zložení za roky 2010 – 2012 podala správu 24. mája 2012 na Valnom zhromaždení v Trnave, súčasná správa je zameraná na ostatné roky volebného obdobia. Aj v tomto období sa

vykonávali pravidelné kontroly vedenia účtovníctva, súvisiacej dokumentácie a daňových priznaní. Na základe týchto možno konštatovať, že všetky účtovné doklady súvisiace s hospodárením spoločnosti spĺňajú ustanovenia platných predpisov o vedení jednoduchého účtovníctva. Údaje uvedené na nich súhlasia so záznamami v účtovnej knihe. Pri kontrole účtovných dokladov za hodnotené obdobie neboli zistené žiadne nedostatky. Použitie finančných prostriedkov bolo v súlade s platnými zásadami našej spoločnosti a v duchu kolektívneho súhlasu jej výboru (rozhodovalo sa hlasovaním). Je potrebné konštatovať, že boli použité vždy na účel, na ktorý boli poskytnuté. Možno potvrdiť hospodársku bilanciu za jednotlivé roky 2012 – 2014, resp. za obdobie od 1. januára do 30. apríla 2014 nasledovne:

Príjmy za rok 2012	5538,00 €
<u>Výdavky za rok 2012</u>	<u>6456,14 €</u>
Hospodársky výsledok	- 918,14 €
Celkové finančné zdroje k 31. decembru 2012	7681,77 €
Príjmy za rok 2013	4943,92 €
<u>Výdavky za rok 2013</u>	<u>6266,96 €</u>
Hospodársky výsledok	- 1323,04 €
Celkové finančné zdroje k 31. decembru 2013	6358,73 €
Príjmy spolu od 1. januára 2014 do 30. apríla 2014	566,16 €
<u>Výdavky spolu od 1. januára 2014 do 30. apríla 2014</u>	<u>57,94 €</u>
Stav finančných prostriedkov k 30. aprílu 2014	6866,93 €

Gábor Strešňák, predseda revíznej komisie SSA
Prešov, 21. 5. 2014

XVIII. archívne dni v Slovenskej republike

Tento rok sa slovenskí archivári stretli v dňoch 20. – 22. mája 2014 na XVIII. archívnych dňoch SR v Prešove, organizovaných opäť na akademickej pôde. Ich organizátormi boli Spoločnosť slovenských archivárov, Prešovská univerzita v Prešove, Inštitút histórie Filozofickej fakulty PU v Prešove, MV SR –

Štátny archív v Prešove spolu so svojou pobočkou vo Svidníku, Historický ústav SAV – Sekcia archívnictva a pomocných vied historických SHS, Vojenský historický ústav. Odborná archívna konferencia sa konala pod záštitou rektora PU prof. RNDr. René Matloviča, PhD.

Budova Prešovskej univerzity v Prešove, na pôde ktorej sa uskutočnili XVIII. archívne dni v SR. Foto: Marcela Domenová.

Podujatie otvorila doc. PhD. Miloslava Bodnárová, CSc., riaditeľka Štátneho archívu v Prešove. S pozdravnými príhovormi vystúpili prorektor pre vzdelávanie PU prof. PhD. Milan Portik, PhD., riaditeľka Inštitútu histórie FF PU doc. PhD. Ľubica Harbuľová, CSc., predseda SSA PhD. Radoslav Ragač, PhD. Za zahraničných hostí prítomných pozdravili Mgr. David Valůšek, predseda Českej archívnej spoločnosti a podpredseda Maďarskej spoločnosti archivárov Dr. Zoltán Ólmosi.

Odborná archívna konferencia bola venovaná *prvej svetovej vojne v archívnych dokumentoch*, téme vybratej nie náhodne, keďže si tohto roku pripomínáme 100. výročie jej vypuknutia. Prvý blok rokovania sa začal vystúpením Ferdinanda Vrábela venovanom *rozpútaniu Veľkej vojny – otázke viny po 100 rokoch*, v ktorom neprezentoval len archívne pramene, ale zameril sa aj na memoáre účastníkov a rozboru historikov. Henrieta Žažová z Archívu Pamiatkového úradu SR referovala o *činnosti Uhorskej pamiatkovej komisie počas prvej svetovej vojny*, hoci by

sa mohlo zdať, že vo vojnových rokoch by takáto inštitúcia nemusela vyvíjať žiadnu aktivitu. Pracovníci Archívu Národnej banky Slovenska František Chudják a Andrea Leková predstavili fungovanie bánk na Slovensku v období vojny v referáte *Banky na Slovensku vo víre prvej*

svetovej vojny. Dokumenty z Archívu Národnej banky Slovenska. Ďalší príspevok predniesol Peter Koval' z Inštitútu histórie FF PU v Prešove a nazval ho *Prvá svetová vojna a východné Slovensko na príklade mesta Prešov – Šarišská kronika vojny a štátnej zmeny (Belo Klein-Tesnoskalský).*

Oficiálne otvorenie XVIII. archívnych dní v SR. Foto: AV Studio, CCKV PU v Prešove.

Druhý blok rokovania otvorili Ján Kúkel a Kristína Sámelová z Archívu hlavného mesta Bratislava príspevkom na tému *Prvá svetová vojna v pamäti Bratislavy*. Slovenský národný archív reprezentovali Miriam Kuzmíková, Ivana Fialová a Petra Hagoňová referátom *Prvá svetová vojna v archívnych dokumentoch z osobných fondov a zbierok Slovenského národného archívu*. Jedným z významných historických prameňov sú zachované obecné kroniky, ktoré využili Zuzana Hasáková a Kristína Majerová z Ústredného archívu Slovenskej akadémie vied a účastníkom konferencie sprostredkovali a prezentovali zápisy z takejto kroniky v referáte *Udalosti roku 1918 zachytené v kronike obce Devínska Nová Ves*. Patrik Derfiňák z Inštitútu histórie FF PU v Prešove prezentoval *osudy „nášho“ 67. pluku v dobových*

záznamoch Prešovčanov. Prítomných informoval o jeho osudoch od založenia až po zánik v roku 1919 na pozadí prvej svetovej vojny. S východným Slovenskom je úzko spojený rod Andrášiovcov (*Andrássy*), ktorého príslušník Gejza sa zúčastnil bojov na frontoch prvej svetovej vojny a z jeho pôsobenia sa zachoval album fotografií. S ním nás zoznámila Katarína Takáčsová zo Slovenského národného múzea – Múzeum Betliar v referáte *Albumy fotografií Gejzu Andrássyho z pobytu na fronte I. svetovej vojny*. Rokovanie prvého dňa ukončila krátka diskusia k odzneným referátom.

V neskorších popoludňajších hodinách pripravili organizátori prehliadku historického jadra mesta Prešov s odborným výkladom. Spoznali sme, žiaľ, len niektoré historické pamiatky mesta – Palác Klobušických,

Gréckokatolícky katedrálny chrám svätého Jána Krstiteľa či Rímskokatolícky farský kostol svätého Mikuláša.

V dopoludňajších hodinách druhého dňa konferencie sa členovia SSA zišli na Valnom zhromaždení Spoločnosti

slovenských archivárov, počas ktorého odznali výročné správy za roky 2012 – 2014 a prebehli voľby zástupcov spoločnosti na nasledujúce štvorročné funkčné obdobie. (Podrobnejšie pozri strany 8-21.)

Prehliadka centra Prešova. Foto: Mária Bachratá.

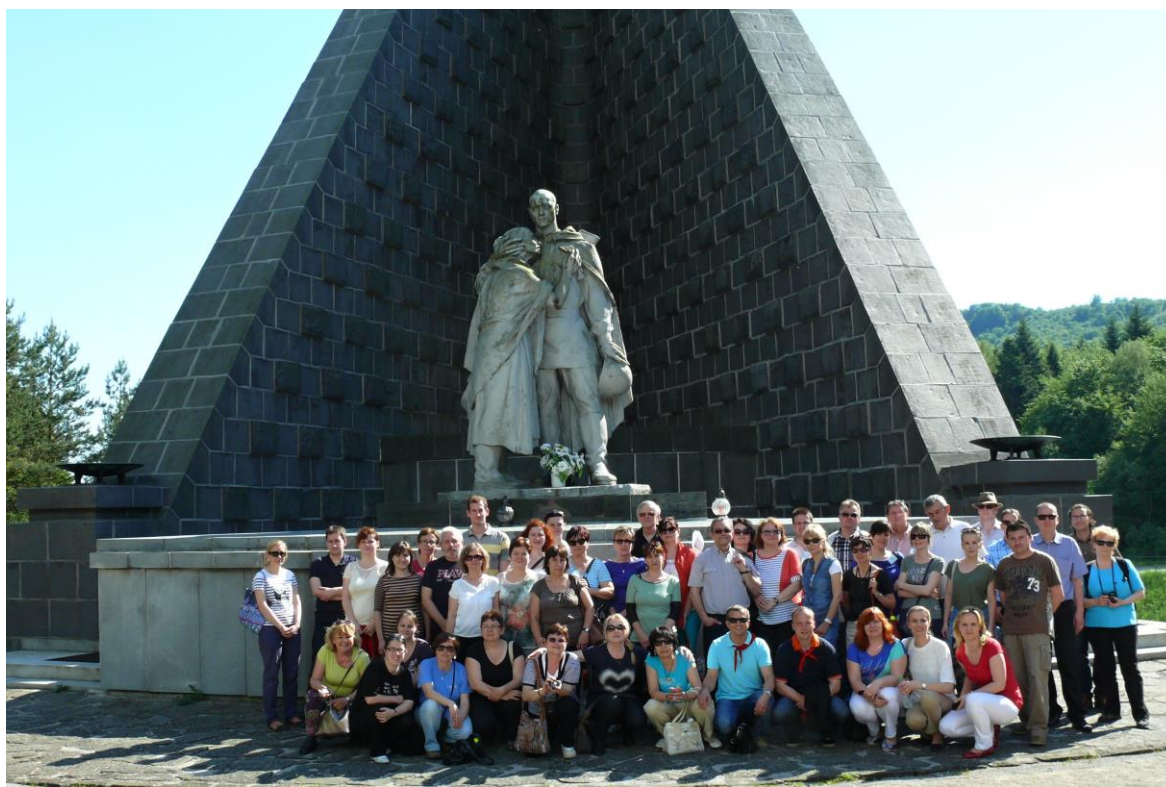
Popoludňajšia exkurzia, v rámci ktorej prítomní navštívili pamätník na Dukle a Vojenské historické múzeum vo Svidníku, sa stala veľkým lákadlom pre takmer všetkých účastníkov archívnych dní. Duklianský priesmyk vstúpil do vojenských dejín nášho národa Karpatsko-duklianskou operáciou na sklonku druhej svetovej vojny. Jej hlavným cieľom bola vojenská pomoc Slovenskému národnému povstaniu a plánovalo sa za niekoľko dní dosiahnuť priestor Stará Ľubovňa – Prešov. No priebeh vojenskej operácie sa značne odlišoval od pôvodných zámerov a boje na tomto

území sa stali veľmi ťažkými. Z vyhliadkovej veže sme počas odborného výkladu pracovníkov VHM vo Svidníku mohli veľmi detailne sledovať územie, kde boje prebiehali. Mnohí účastníci navštívili tieto miesta prvýkrát, pre strednú generáciu z východného Slovenska ožili spomienky, keďže pred rokom 1989 sa pri pamätníku na Dukle skladal slávnostný sľub iskiev a pionierov.

Neoddeliteľnou súčasťou archívnych dní býva spoločenský večer. V rámci programu našim ušiam ulahodil hudobný projekt Jána Jendrichovského Johanni Buddies a očiam ľudové tance

v podaní folklórneho súboru Kaplička z Tulčíka. Archivári sú síce spoločenský, no ani aktuálne problémy slovenského

archívnictva im nie sú ľahostajné. Stačilo sa zastaviť pri ktorejkoľvek skupinke diskutujúcich.

Časť účastníkov exkurzie pred pomníkom na Dukle a vo Vojenskom historickom múzeu vo Svidníku. Foto: Mária Bachratá a Martina Orosová.

Tretí deň rokovania pokračoval tretím blokom príspevkov. Zoltán Jakab zo Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici vystúpil s referátom *Banskí akademici na bojiskách prvej svetovej vojny*. Vladimír Segeš z Vojenského historického ústavu sa v rozprávaní nazvanom *Vojnový príbeh*

prostého vojaka – interpretácia veľkých udalostí podielil s prítomnými o spomienky svojho deda na boje v prvej svetovej vojne, ktoré zapisoval do zápisníčka. V podobnom duchu sa niesol aj príspevok levických archivárook Jarmily Bátovskej a Marty Švolikovej *Pramene k prvej svetovej vojne v regióne Levice*.

Časť členiek bývalého výboru a revíznej komisie SSA (zľava: Lenka Pavlíková, Oľga Kvasnicová, Mária Kačkovičová, Monika Péková, Zuzana Kollárová, Elenka Machajdíková).
Foto: AV Studio, CCKV PU v Prešove.

Štvrtý blok rokovania otvoril Pavol Madura z Archívu Matice slovenskej referátom *Prvá svetová vojna v dokumentoch Archívu Matice slovenskej*, v ktorom informoval o zachovaných archívnych dokumentoch z obdobia prvej svetovej vojny v tomto verejnom špecializovanom archíve. O tom, ako ovplyvnila prvá svetová vojna Jozefa Gregora Tajovského, sme sa dozvedeli z príspevku Lucie Šteflovej z Inštitútu histórie FF PU v Prešove, na ktoré nadviazalo vystúpenie Ondreja Hanka z Archívu výtvarných umení Slovenskej národnej galérie na tému *Pramene k účasti Juraja Tvarožka v Československých légiách (1917 – 1920)*. Jana Kráľová z Ministerstva vnútra SR – Sekcie verejnej správy

referátom *Starostlivosť o vojnové hroby – dedičstvo pre budúce generácie* priblížila postup štátu pri zachovávaní hrobov z prvej svetovej vojny aj v spolupráci s inými krajinami.

Po krátkej diskusii sa zástupcovia Výboru Spoločnosti slovenských archivárov poďakovali organizátorom XVIII. archívnych dní, ktoré pripravili na vysokej úrovni. Že to nie je ľahké, vedia len tí, ktorí to už skúsili. Ďakujeme organizátorom i prednášajúcim a tešíme sa na XIX. archívne dni v Slovenskej republike.

Mária Novosádová
Štátny archív v Prešove,
pobočka Humenné

Publikačná činnosť zamestnancov Štátneho archívu v Bratislave a jeho pobočiek v rokoch 2012 – 2013

Štátny archív v Bratislave

2012

KRŠKOVÁ, Mária. Papiereň v Borinke. In *Stupava* (ročnica), 2010/2011, s. 32-35.

PAVLÍKOVÁ, Lenka – PÉKOVÁ, Monika. Archival science without standards, possible or not? In *Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja*. 11. zborník z konferencie, Maribor, 2012, s.103-112.

PAVLÍKOVÁ, Lenka – MUNKOVÁ, Mária. Zaštita registraturne građe u slučajevima likvidacije ili bankrota u Republici Slovačkoj. In *Arhivska praksa*, god. 15/2012, Tuzla 2012, str.217-220.

SCHULLEROVÁ, Jana. Vieme, ako si zostavíte vlastný rodokmeň. In *Hospodárske noviny*, roč. 20, 02.09.2012.

ZACHAROVÁ, Mária. Lodné mlyny v Záhorskem obvode Bratislavskej stolice. In FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Pôdohospodárstvo v dejinách Slovenska. Tradície, inovácie a kultúrne dedičstvo*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2012, s. 161-177.

ZACHAROVÁ, Mária. Mlyny v Plaveckom Štvrtku. In *Záhorie*, 2012, č. 1, s. 4-11.

ZACHAROVÁ, Mária. Západná hranica južného Záhoria za panovania Márie Terézie. In *Záhorie*, 2012, č. 3, s. 2-7.

2013

MUNKOVÁ, Mária – KVASNICOVÁ, Oľga (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Bratislava: Spoločnosť slovenských archivárov, 2013, 329 s.

MUNKOVÁ, Mária. Cyklus 10 príspevkov pre vydavateľstvo Raabe (Všeobecný úvod – správa registratúry, Legislatíva, Terminológia, Povinnosti pôvodcov registratúry, Správa registratúry, Druhy registratúrnych záznamov, Evidovanie, Ďalšie manipulačné úkony, Vyradovanie, Registratúrny poriadok a plán).

PAVLÍKOVÁ, Lenka – VRTEL, Ladislav (Eds.). *Klenoty slovenských archívov. Jewels of the slovak archives*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV 2013, 232 s.

PAVLÍKOVÁ, Lenka – PÉKOVÁ, Monika. Implementation on International Projects in the Slovak State Archives. In *Zborník mednarodne konferencie Radenci 2013, Tehnični in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja*, Maribor, 2013, str. 407-414.

SCHULLEROVÁ, Janka. K okrúhlemu životnému jubileu Mgr. Ľubice Máteovej. In *Slovenská archivistika*, 2013, roč. XLVIII, č. 1, s. 204-205.

SCHULLEROVÁ, Janka. Slovenský Spectator.

VIMMER, Pavel. Spracovanie fondov krajských národných výborov. Výsledky, skúsenosti, problémy. In MUNKOVÁ, Mária – KVASNICOVÁ, Oľga (Eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Spoločnosť slovenských archivárov, 2013, s. 174-186.

ZACHAROVÁ, Mária. Špitály na južnom Záhorí v 18. stor. In *Záhorie*, 2012, č. 6, s. 5-8.

ZACHAROVÁ, Mária. Západná hranica južného Záhoria za panovania Márie Terézie. 1. časť. In *Malovaný kraj*, 2012, č. 5, s.14-15.

ZACHAROVÁ, Mária. Západná hranica južného Záhoria za panovania Márie Terézie. 2. časť. In *Malovaný kraj*, 2012, č.6, s.16-17.

ZACHAROVÁ, Mária. K dejinám sociálnej starostlivosti v Stupave. In *Stupava* (ročnica), 2013, s. 31-35.

ZACHAROVÁ, Mária. Prevratové udalosti v Stupave a v Máste v roku 1918. In *Stupava* (ročnica), 2013, s. 53-54.

ZACHAROVÁ, Mária. Zaniknutá sklárska dedina Rovina – Huty nad Jablonovým. In *Stupava* (ročnica), 2013, s. 92-96.

ZACHAROVÁ, Mária. Lodné mlyny na rieke Morave. In *Malacky a okolie 6*. Malacky : Mestské centrum kultúry, 2013, s. 71-81.

ZACHAROVÁ, Mária. Prevratové udalosti v roku 1918 na území bývalého slúžnovského okresu Malacky. In *Malacky a okolie 6*. Malacky : Mestské centrum kultúry, 2013, s. 101-114.

ZACHAROVÁ, Mária. Valchy a výroba súkna na južnom Záhorí do konca 18. stor. In *Záhorie*, 2013, č. 5, s. 10-13.

Štátny archív v Bratislave, pobočka Modra

2012

NOVÁKOVÁ, Mária. Vzťah štátu a jeho zamestnanca vo svetle osobného spisu štátneho zamestnanca na Slovensku v rokoch 1867 – 1990. In *Sborník archivních prací*, 2012, roč. LXII, č. 2, s. 369-408.

2013

NOVÁKOVÁ, Mária. Rača – stredoveká poddanská dedina. In *Dejiny Bratislavy II*. (v tlači).

TURCSÁNY, Juraj. K nedožitým 80-nám J. Dubovského. In *Modranské zvesti*, jún 2013.

TURCSÁNY, Juraj. Pri pátraní po predkoch dokáže amatér zvládnuť len 19. storočie. In *MY Senec – Pezinok*, 2013, č. 40.

Štátny archív v Bratislave, pobočka Skalica

2012

– bez publikačnej činnosti

2013

POLAKOVIČOVÁ, Helena. Deň otvorených dverí v skalickom archíve. In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 3 – 4, s. 51-53.

Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa

2012

NOVÁKOVÁ, Veronika. Dejiny Dunajskej Stredy od prvej písomnej zmienky do roku 1918. In NAGY, Attila – NAGY, Iván –

NOVÁK, Veronika – SIMON, Attila. *Dunaszerdahely. Várostörténeti monográfia.* Dunaszerdahely :

Dunaszerdahely Város Önkormányzata, Csallóközi Barátok Társulása, 2012, 223 s.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Az Esterházy család tallósi és galántai ingatlanainak és gyűjteményeinek sorsa a 20. században. In *Az Esterházy család cseszneki ága*. Ed. Márkusné Vörös Hajnalka. Veszprém, 2012, s. 139-148.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Vývoj provenienčného princípu na Slovensku. In *Slovenská archivistika*, 2013, roč. XLVIII, č. 2 (v tlači).

NOVÁKOVÁ, Veronika. Nasádnici – šajkári pri Váhu. In *Zborník prednášok z Letnej univerzity Rádu rytierov Sv. Juraja* (v tlači).

NOVÁKOVÁ, Veronika. *Historický kalendár Vlčany*. Obecný úrad Vlčany, 2012.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Pozvánka do archívu. In *Terra*, 2012, č. 4, s. 10.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Trhy v Matúšovej zemi. In *Terra*, 2012, č. 5, s. 9.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Pozvanie do minulosti. In *Terra*, 2012, č. 8, s. 10.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Archívne zaujímavosti. In *Terra*, 2012, č. 11, s. 6.

POKREIS, Hildegarda. Hospodárske budovy Karola Kuffnera. In *Acta Judaica* (v tlači).

POKREIS, Hildegarda. heslá do *Encyklopédie židovských náboženských obcí III*. SNM-Múzeum židovskej kultúry, 2013.

2013

GÁLOVÁ, Margita – NOVÁKOVÁ, Veronika. Trnovec nad Váhom v rokoch 1848 – 1918. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 36-41.

KOVÁČSOVÁ, Judita. Trnovec nad Váhom po roku 1945. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 63-78.

KOVÁČOVÁ, Monika. Demografický vývoj Trnovca nad Váhom v rokoch 1869 – 1930. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 112-120.

KOVÁČOVÁ (SZEKERESOVÁ), Judita. Príbeh učiteľky Izabely Bosnyákovej, rod. Péterovej (v tlači).

NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, 336 s.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Trnovec nad Váhom od prvej písomnej správy do prvej polovice 18. storočia. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 14-18.

NOVÁKOVÁ, Veronika. Život v Trnovci od druhej polovice 18. storočia do roku 1848. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 31-35.

NOVÁKOVÁ, Veronika. 900. výročie Zoborskej listiny. In *Terra*, 2013, č. 3.

POKREIS, Hildegarda. Trnovec nad Váhom v rokoch 1938 – 1945. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 57-62.

POKREIS, Hildegarda. Školy v Trnovci nad Váhom a v príslušných osadách. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 79-93.

POKREIS, Hildegarda. Kultúra ako faktor vzdelanostného rozvoja spoločnosti. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 94-101.

POKREIS, Hildegarda. Komunita, ktorá zmizla do nenávratna. In NOVÁKOVÁ, Veronika a kol. *900. rokov obce Trnovec nad Váhom*. Obec Trnovec nad Váhom, 2013, s. 102-111.

Štátny archív v Bratislave, pobočka Trenčín

2012

BERNÁTOVÁ, Viera. Pamiatky mariánskej kongregácie v Trenčíne. In *Pamiatky a múzeá*, 2012, č. 1, s. 25-28.

BERNÁTOVÁ, Viera. Staršie dejiny Kubrice. In *Monografia Kubrice* (v tlači).

BERNÁTOVÁ, Viera. Veľká Chocholná, Malá Chocholná a Veľčice v rokoch 1526 – 1848. In *Monografia Chocholnej-Veľčíc* (v tlači).

ĎURČOVÁ, Mária. Zo života obce Kubrica po vzniku Československa, Vojna a povojnová obnova obce, Rozvoj obce v období socializmu In *Monografia Kubrice* (v tlači).

PASTRNAKOVÁ, Patrícia. Obec Chocholná-Veľčice v archívnych dokumentoch 1918 – 2000, Chotáre a mapy. In *Monografia Chocholnej-Veľčíc* (v tlači).

PASTRNAKOVÁ, Patrícia. Významné osobnosti v dejinách obce. In *Monografia Trenčianskych Stankoviec* (v tlači).

2013

– bez publikačnej činnosti

Štátny archív v Bratislave, pobočka Trnava

2012

MIKUŠOVÁ, Miriam. Vývoj úmrtnosti v 19. a 20. storočí v obci Chtelnica. In *Slovenská štatistika a demografia*, 2012, roč. 22, č. 1, s. 71-85.

2013

– bez publikačnej činnosti

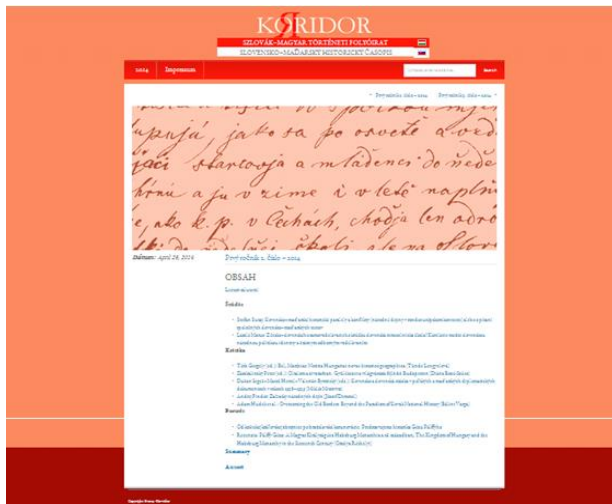
Zdroj: Výročná správa štátnych archívov SR za rok 2012 a 2013

Spracovali: Monika Péková, OAR MV SR; Henrieta Žažová, Archív PÚ SR

Aktuálne zo života archivárov

Prezentácia historického časopisu KOR/RIDOR

V priestoroch veľkej sály Slovenského inštitútu v Budapešti sa 6. mája 2014 predstavil nový slovensko-maďarský dvojjazyčný historický časopis pod názvom KOR/RIDOR. Časopis, ktorý spolutvoria slovenskí a maďarskí historici, vznikol v spolupráci Výskumného ústavu Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM), Historického ústavu Slovenskej akadémie vied (HÚ SAV), ako aj za podpory Centra spoločenských vied Maďarskej akadémie vied (MAV), či slovenského Fórum Inštitútu.

Štvrtročné periodikum má predstavovať popri Slovensko-maďarskej zmiešanej komisii historikov jedinečnú platformu na pravidelnú vzájomnú odbornú interakciu národných historiografií a zároveň priestor pre najnovšie diela, štúdie a poznatky slovenských a maďarských historikov, respektíve iných odborníkov. Časopis, ktorého názov je odvodený od pomyselného spoločného koridoru slovenských a maďarských dejín, bude vychádzať štyrikrát za rok, pričom nepárne čísla budú v maďarskom jazyku a párne čísla naopak v jazyku slovenskom.

Súčasťou jednotlivých čísel časopisu sú pravidelné rubriky, v rámci ktorých sa predstavujú maďarskej, respektíve slovenskej odbornej verejnosti osobné profily historikov zo Slovenska alebo Maďarska, ako aj recenzie, či kritiky aktuálnych štúdií a monografií.

Ročník 2014 časopisu, ako aj celý projekt KOR/RIDOR, na pôde Slovenského inštitútu predstavil predseda CSSM Ján Fuzik, ktorý vyzdvihol, že projekt má aj napriek náročnému štartu, predovšetkým vzhľadom na financovanie, šancu byť unikátnym priestorom na odborný dialóg medzi slovenskými a maďarskými historikmi. Generálny riaditeľ Centra spoločenských vied MAV Pál Fodor doplnil, že nový časopis predstavuje do istej miery základ na lepšie spoznanie slovenských a maďarských pozícií pri bádani spoločných dejín, pričom je pozitívne, že editori časopisu sa nevyhýbajú ani páľčivým témam ako asimilácia, dvojaká identita, či historická naratíva alebo historická pamäť.

Jednotlivé čísla aktuálneho ročníka predstavil odborný pracovník Historického ústavu MAV László Szarka, ktorý zhrnul, že odborná diskusia, ako aj vzájomná konštruktívna kritika predstavuje jedinečný spôsob ako sa posunúť bližšie k akceptovaniu a pochopeniu slovenských a maďarských pozícií pri bádani uhorských, maďarských alebo československých, či aj slovenských dejín. Editori časopisu József Demmel z Výskumného ústavu Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku a Tünde Lengyelová z HÚ SAV doplnili, že platforma KOR/RIDORU predstavuje spôsob ako zahrnúť obe národné historiografie nielen do vzájomnej diskusie, ale spoznať takmer v **reálnom čase výsledky najnovších**

Prezentáciu časopisu, ktorej sa zúčastnila mnohopočetná, najmä odborná verejnosť, moderátorsky viedol pracovník Historického ústavu Maďarskej akadémie vied Csaba Katona. Vydanie prvého ročníka časopisu KOR/RIDOR, ktorý je

prístupný aj na internete (<http://korridor.eu/>) finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Ministerstvo ľudských zdrojov Maďarska.

Csaba Katona
Historický ústav MAV Budapešť

UŽ 11. krát sa konali Dni otvorených dverí v archíve v Šali

V dňoch 9. – 10. júna 2014 sa už po jedenásty krát otvorili širokej verejnosti brány Štátneho archívu v Bratislave, pobočka Šaľa. Deň otvorených dverí sme aj tohto roku usporiadali pri príležitosti Medzinárodného dňa archívov.

Počasiu organizátorom prišlo, v priestoroch renesančného kaštieľa tak mohli návštevníci prežiť príjemné chvíle. Ani veľké teploty neodradili vedomostí chtivých a archív navštívilo vyše 450

návštevníkov. Pracovníčky archívu pripravili veľa zaujímavých činností, pri ktorých si mohol každý vyskúšať svoje zručnosti a znalosti.

Tohtoročné podujatie sa nieslo aj v duchu pripomenutia si 100. výročia prvej svetovej vojny. Na nádvorí bola pripravená pre najmenších návštevníkov skladačka – puzzle. Deti mali možnosť zložiť obrazy vojakov v zákopoch počas bojov vo Veľkej vojne alebo husára

v slávnostnom odeve, no svoju zručnosť mohli dokázať aj pri skladaní kópie archívneho dokumentu – veduty kaštieľa v

Šali zo začiatku 19. storočia alebo listiny Štefana I. z roku 1002, v ktorej sa prvýkrát spomína Šaľa ako *terra Wag*.

V študovni sa z návštevníkov stali „obšitoví“ vojaci, ktorí získali svoje „prepúšťacie listy“. Keď vyplnili tieto listy, ako vyslúžilým vojakom im chýbala na ne už iba platná pečať, ktorú si mohli vyrobiť na prízemí archívu. Pre mladších návštevníkov boli pripravené rôzne omaľovánky vojakov, husárov či zdravotníčok z obdobia prvej svetovej vojny. Pre najmenších nadšencov regionálnych dejín zasa omaľovánky erbov okolitých miest a obcí.

Okrem pečatenia si návštevníci na prízemí mohli vyskúšať aj napísanie listu husacím brkom. Pečatenie a písanie upútalo pozornosť nielen detí, ale aj dospelých návštevníkov.

Pomocou odborného výkladu pracovníčok záujemci získali nové vedomosti o budove kaštieľa v Šali, v ktorej sa archív nachádza. Výstava k dejinám budovy je inštalovaná

v pivničných priestoroch, kde možno obdivovať architektonické umenie predošlých generácií.

Účastníkom DOD bola k dispozícii aj výstava pod názvom Spečatená história, ktorú sme venovali 900. výročiu vydania druhej Zoborskej listiny z roku 1113. Počas odborného výkladu sa návštevníci v prvej časti výstavy dozvedeli základné informácie o Zoborských listinách, benediktínskom kláštore a o pôsobení hodnoverného miesta na Zobore v Nitre.

V druhej časti výstavy venovanej obciam, ktoré sa spomínajú v Zoborskej listine a dnes patria do predarchívnej starostlivosti archívu v Šali, sa záujemcovia dozvedeli nové skutočnosti z dejín obcí, mnohí o svojej rodnej obci. Obce, ktoré boli pôvodne majetkom Zoborského opátstva, neskôr Nitrianskeho biskupstva, mali často spoločný osud.

Žiakov a študentov, ktorí zavítali do archívu počas Dní otvorených dverí, sme vyskúšali na základe rôznych kontrolných otázok. Pre tých, ktorí počas odborného výkladu pozorne počúvali, bola pripravená šanca získať žetóny, ktoré na záver návštevy v archíve vsadili v herni na prízemí archívu. Obľúbenci Fortúny dostali zaujímavé vecné ceny v podobe knižiek, brožúrok či sladkej odmeny.

Najzvedavejší si mohli prezrieť kancelárske aj skladové priestory. Nadšenci výskumu vlastného rodokmeňa mali možnosť nazrieť do matrík a získať návod na začatie genealogického výskumu. Počas Dní otvorených dverí si veľkí i malí odnášali okrem nových vedomostí, nápadov aj spokojnosť a úsmev. Tešilo nás, že v popoludňajších hodinách sme znovu videli medzi návštevníkmi deti, ktoré boli doobeda s učiteľkami, no vrátili sa späť aj so svojimi rodičmi a súrodencami, aby im ukázali, čo

ich zaujalo. Panie učiteľky a bežní návštevníci nešetrili chválou, pracovníci regionálnych médií, miestnej televízie a miestneho online vysielania sa o podujatí vyjadrovali len v superlatívoch.

Počty návštevníkov archívu za uplynulé roky, len počas dní otvorených dverí (nepočítajúc návštevníkov výstav), dosahujú tisíce. Je škoda, že prácu s verejnosťou si nevšímajú aj tí, ktorým propagovanie práce archívov priam prináleží. Sme presvedčení, že Dni otvorených dverí prispievajú k lepšiemu zviditeľneniu odbornej práce archivárov. Ľutujeme, že ani na túto činnosť nemáme finančné prostriedky, pretože naše podujatia by sme dokázali pripraviť ešte príťažlivejšie.

Judita Szekeresová Kováčsová
Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa

Foto:

Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa

Výstava Remeslo má zlaté dno...

Človek sa od nepamäti snažil zabezpečiť pre seba i svoju rodinu pohodlný život

a obklopiť sa vecami, ktoré sú v mnohých ohľadoch nevyhnutné. Odevy, topánky,

zariadenie domácnosti, to všetko je výsledkom procesu, ktorý nazývame remeselná výroba. Remeslo môžeme charakterizovať ako špecializovanú činnosť, pri ktorej človek – remeselník svojimi rukami a nástrojmi vyrába určitý produkt. Pôvodne sa mu v minulosti venovali roľníci, ktorí svoje prebytočné výrobky ponúkali na predaj. Profesionálni

remeselníci, produkujúci výrobky pre ostatných spotrebiteľov, sa časom začali koncentrovať v mestách, z nich sa stali hospodárske centrá a sídla remesiel. A práve tejto ľudskej činnosti je venovaná aj aktuálna výstava s príznačným názvom *Remeslo má zlaté dno...*, ktorú sme v Slovenskom národnom archíve otvorili dňa 10. júna 2014.

Remeselníci sa združovali v cechoch, ktoré plnili viacero funkcií, napr. ochrannú, sociálnu či dobročinnú. Najstaršie dokumenty, ktoré môže návštevník na výstave vidieť, pochádzajú práve z činnosti cechov z rôznych oblastí Slovenska. Okrem artikúl, vandrovnej knižky, cechových účtov či majstrovej knihy, svojim umeleckým vyhotovením zaujmú aj pracovné vysvedčenie Murársko-tesársko-škridlaarskeho cechu v Hlohovci pre tovariša Filipa Lubovského z Ostravy na Morave z roku 1822, alebo prísahy predstaviteľov cechu klobučníkov z Kysuckého Nového Mesta z roku 1792.

Po zrušení cechov prevzali ich funkciu priemyselné spolky, v 20. storočí

sa remeselníci a živnostníci organizovali v dobrovoľných spolkoch a združeniach, ktoré po roku 1948 aspoň čiastočne nahradili podnikové zväzy. Časť výstavy je preto venovaná dokumentom, ktoré aspoň náznakom zachytávajú činnosť týchto organizácií. Nachádzajú sa tu pravidlá pre priemyselné spolky z roku 1859, týkajúce sa schôdzí, výboru a prednostov spolku, ďalej učňov, pomocníkov, majetku spolku, pomocnej pokladnice a komisárov, rôzne dokumenty z činnosti *Zemského zväzu tesárskych majstrov pre Slovensko a Podkarpatskú Rus* alebo *Krajinského zväzu mäsiarov a údenárov pre Slovensko a Podkarpatskú Rus* a i. z prvej polovice 20.

storočia. Prácu odborových zväzov predstavujú dokumenty Slovenského odborového zväzu pracovníkov chemického, papierenského, sklárskeho

priemyslu a tlače a Slovenského odborového zväzu pracovníkov textilného, odevného a kožiarskeho priemyslu.

Na výstave majú svoje zastúpenie aj písomnosti odrážajúce život živnostníkov, ktorý bol upravený v období prvej ČSR živnostenským zákonom jasne stanovujúcim podmienky výkonu živností. Prostredníctvom žiadosti Jozefa Antmanna o získanie povolenia vykonávať zlatnícku živnosť môžeme vidieť, aké typy dokladov bolo potrebné predložiť na získanie tohto oprávnenia.

Oblasť remeselnej výroby výrazne ovplyvnil technický rozvoj, v 18. storočí začali na Slovensku vznikať prvé manufaktúry produkujúce výrobky pre miestny i zahraničný trh. Jednou z nich bola manufaktúra na majoliku a kameninu v Holíči, ktorej zakladateľom bol cisár František Štefan Lotrinský. Bola to prvá manufaktúra na výrobu majoliky v strednej Európe a výber z dokumentov dokladajúcich jej fungovanie sa nachádza

aj na tejto výstave. Nielen tým starším je dobre známa tradičná kávovinová zmes MELTA z produkcie Továrne Franck v Seredi, na ktorú je možné si zaspomínať prostredníctvom vystavených dokumentov. Po roku 1950 sa v ČSR stretávame s továrenskou výrobou v podobe národných a štátnych podnikov, ktoré na výstave reprezentuje Palma, n. p. Bratislava. Pútavé sú návrhy obalov na jej výrobky, ako napr. Palmex, Hera, Heliol, Iva, Palmecitin B. Písomné archívne pramene sú doplnené dobovými fotografiami z podnikov, ako Pischinger v Bratislave, Slovenka v Banskej Bystrici, Figaro v Trnave, Tatravit, n. p. vo Svite a Závody 29. augusta, n. p. v Partizánskom.

Netradičnými archívnymi dokumentmi sú vzorky výrobkov, ktoré firmy posielali svojim zákazníkom. Z nich

je možné vidieť napr. vzorku austrálskeho hrachu z roku 1948, vzorky látok na plachty, dámske šaty, čalúnenie nábytku, rolety alebo vlnenú priadzu. Remeselníci ponúkali svoje výrobky na predaj na trhoch a jarmokoch, preto tvorcovia výstavy nevynechali ani túto oblasť, zastúpenú o. i. potvrdením práva konať štyri výročné jarmoky pre Sebechleby z roku 1674 alebo zoznamom výročných trhov v Bratislave a v Trnave. Atmosféru tradičného jarmoku zachytávajú

fotografie zo 40. rokov 20. storočia z Levoče. Svoje výrobky prezentovali remeselníci aj prostredníctvom rôznych výstav, z ktorých sa v Slovenskom národnom archíve zachovali mnohé propagačné materiály. Návrhy predmetov bežnej potreby pre remeselnícke dielne robil i známy slovenský architekt Dušan Jurkovič. Keďže táto oblasť jeho tvorby je verejnosti málo známa, na výstave si našli svoje miesto jeho návrhy rohoží, kobercov, lustra či maľovanej postele.

V prvej polovici 20. storočia do vývoja remeselnej a priemyselnej výroby viackrát nepriaznivo zasiahol politický vývoj. Počas druhej svetovej vojny podniky židovských majiteľov postihla arizácia, po roku 1948 zlikvidovalo znárodnenie a konfiškácia bez výnimky súkromné vlastníctvo ako také. Tieto kroky výberovo dokumentuje arizácia Továrne na chlieb s korunou David Frankl v Bratislave, znárodnenie Továrne

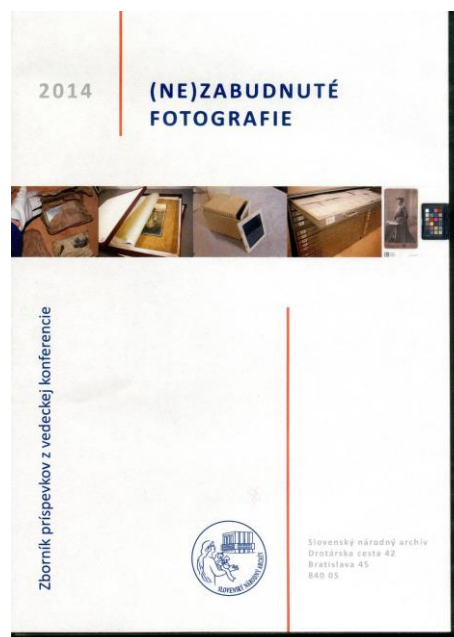
šumivého vína J. E. Hubert v Bratislave a konfiškácia Továrne krému na obuv Karol Schmoll a synovia v Bratislave.

Návštevník rozhodne nemôže prehliadnuť vizuálne zaujímavé živnostenské a tovarišské listy, hlavičkové papiere tovární a firiem, ako aj podnikové a odborové časopisy. Spetrením výstavy sú početné trojrozmerné predmety, ktoré vhodne dopĺňajú písomný materiál. Okrem drobných pracovných nástrojov

používaných pri výkone rozličných remesiel zapožičaných zo súkromných zbierok archivárov určite upúta obuvnícka dielňa Jozefa Görföla zo Senca z 30. rokov 20. storočia z Mestského múzea v Senci alebo vývesné štíty povrazníka Dezidera Pindúra a výrobcu kočov, kufrov a remeňov Ľudovíta Györgyiho z Levíc. Obidva pochádzajú z medzivojnového obdobia a depozitov SNM – Historického múzea v Bratislave.

Na vernisáži výstavy sme predstavili najnovší zborník príspevkov z vedeckej konferencie s názvom *(Ne)zabudnuté fotografie*, ktorý je venovaný ochrane historických fotografií v archívoch a múzeách. Zborník bol vydaný vo forme DVD a je k dispozícii v Slovenskom národnom archíve. Zaujímavosťou si výstavu *Remeslo má zlaté dno...* môžu pozrieť do konca októbra 2014. Rovnakej téme bude venovaná aj pripravovaná konferencia Slovenského národného archívu, na ktorej všetkých

radi privítame v dňoch 1. – 2. októbra 2014.

Ivana Fialová, Daniela Tvrdoňová
Slovenský národný archív

Foto: Slovenský národný archív

Deň otvorených dverí v Slovenskom národnom archíve

Ako v predchádzajúcich rokoch, tak aj v roku 2014 sme pri príležitosti Medzinárodného dňa archívov vo štvrtok 12. júna 2014 už po šiestykrát otvorili priestory Slovenského národného archívu širokej verejnosti.

Hneď pri vstupe do budovy si všetci návštevníci vypočuli niekoľko zaujímavostí nielen z dejín archívu ako inštitúcie, ale tiež z histórie výstavby budovy a potom si mohli vybrať, ktorou z ponúkaných aktivít sa rozhodnú začať svoje putovanie po archíve. Pre nerozhodných boli každú celú hodinu pripravené komentované skupinové prehliadky archívu.

Súčasťou podujatia bola výstava pod názvom *Remeslo má zlaté dno...*, ktorej vernisáž sa konala v predchádzajúcich dňoch. Tu návštevníci

mohli sledovať vývoj remesiel od cechov, z činnosti ktorých pochádzajú najstaršie vystavené archívne dokumenty, cez priemyselné spolky až po dobre známe odborové zväzy. Zaujali aj dokumenty k manufaktúre na majoliku a kameninu v Holíči, k továrňam z obdobia ČSR, návrhy remeselníckych predmetov z dielne architekta Dušana Jurkoviča, vzorky výrobkov a ďalšie. (Podrobnejšie informácie k výstave pozri článok na predchádzajúcich stranách 33-37.)

Kedže sa celý Deň otvorených dverí niesol v duchu remesiel, Radoslav Ragač si pre návštevníkov z radov laickej verejnosti pripravil prednášku o cechoch na Slovensku. Priblížil v nej ich vznik, fungovanie, hlavné úlohy, ktoré plnili, ako aj ich vnútornú organizáciu. Dotkol sa

cehovej symboliky, s ktorou sa stretávame na cechových predmetoch. Prednášky sa mohol zúčastniť každý, pretože odznela nielen v predpoludňajších, ale i poobedňajších hodinách.

V knižnici Slovenského národného archívu mohli návštevníci poodhaliť tajomstvá historických kníh. Čakalo tu na nich niekoľko exemplárov z najstarších a najzaujímavejších diel z takmer 72-tisíc zväzkov odbornej knižnice archívu. Všetkých upútal *Atlas európskych miest* vydaný v Amsterdame v roku 1657, kde sú zobrazené aj krásne veduty Bratislavy, Košíc, Nitry, Trnavy, Komárna či dobovej Viedne. Vzácnosťou sú určite *Notície Mateja Bela* z roku 1735 s dokonale zachovanými mapami Samuela Mikovíniho. Za povšimnutie stáli aj prvé ročníky časopisu *Slovenka* či humoristického časopisu *Kocúr* z obdobia druhej svetovej vojny. Prvýkrát bola súčasťou podujatia tiež burza kníh, z ktorej si bolo možné bezplatne odnieť domov multiplikáty z knižnice archívu. Išlo o odborné knihy a časopisy tematicky zamerané na oblasť histórie, archívniectva, pamiatkovej ochrany a reštaurovania.

Oddelenie starých fondov si pripravilo pre návštevníkov prezentáciu niekoľkých vybraných dokumentov zo svojich archívnych fondov a zbierok. Najstarším z nich bola listina pápeža Pavla II. z roku 1469, ktorou udelil bratislavskému prepoštovi právo používať biskupské insígnie v prípade, že vystupoval ako vicekancelár bratislavskej *Academie Istropolitany*. Okrem toho mohli návštevníci vidieť aj erbovú listinu pre rod Spech vydanú Máriou Teréziou v roku 1754 a zdobenú pôsobivými ilumináciami, ako i turzovský urbár panstva Bojnice z roku 1614 písaný po slovensky a obsahujúci predpis poddanských povinností voči zemepánovi. Nemenej zaujímavá bola tiež mapa Strednej Európy, ktorá vyšla tlačou v roku 1856 a zachytáva osemnásť vedút európskych miest, ako napr. Viedne, Prahy, Londýna, Milána alebo Benátok. Málokto vie, že pri výstavbe mohyly M. R. Štefánika na Bradle boli do jej základného kameňa v špeciálnych schránkach vkladané pamätne listiny. Jednu z nich, a to od prezidenta T. G. Masaryka, sme predstavili na tejto prezentácii.

Nie každý deň je možné nahliadnúť do samotného srdca archívu, do archívneho depozitára, čo však neplatí počas Dňa otvorených dverí. Verejnosti bol už tradične prístupný depozitár Oddelenia nových fondov, kde si návštevníci okrem spôsobu uloženia archívnych dokumentov mohli urobiť predstavu o rozsahu archívnych fondov Slovenského národného archívu. Prezreli si tiež fotoalbumy z čias Slovenskej republiky 1939 – 1945. Najväčšiu pozornosť púťali akreditačné listiny veľvyslancov rôznych krajín z tohto obdobia. Rovnako zaujímavé boli i vzorky látok z 50. rokov 20. storočia, ktoré by sme ešte aj dnes mohli použiť. Všetky ukážky sprevádzal pútavý výklad pracovníkov archívu, ktorí sa snažili

zodpovedať na všetky, často krát i tie najprekvapivejšie otázky.

Reštaurátorské remeslo predstavil Ivan Galamboš, ktorý si pre návštevníkov pripravil prezentáciu jeho prác s praktickými ukážkami spôsobov a postupov pri oprave vzácnych historických kníh. Návštevníci mohli postupne sledovať, ako sa zničená, červotočom prežraná a rozpadnutá kniha v rukách majstra svojho remesla zmení na hotové umelecké dielo. Okrem iného obdivovali vzácny glóbus nočnej oblohy z roku 1603, ktorý je najstarším glóbusom na Slovensku a kto mal záujem, mohol si v prítomí priestorov archívu pozrieť aj niekoľko filmov zachytávajúcich reštaurátorské postupy.

Pre najmenších návštevníkov boli v bádateľni pripravené interaktívne hry zamerané na remeslo. Týmto spôsobom sa aspoň na chvíľu stali remeselníkmi vyrábajúcimi napr. šperky z cestovín alebo zdobené medovníčky. Ako sa kedysi vyrábalo mydlo a ako si ho môžeme vyrobiť doma dnes, sa dozvedeli v tvorivej

dielni starší, ktorí si postup jeho prípravy mohli aj prakticky vyskúšať a malú vzorku odniesť so sebou. Za usilovnosť dostali všetci malí remeselníci aj „zlatý“ dukátik.

Záujemcovia z radov verejnosti mohli využiť odborné konzultácie a poradenstvo pre nimi prinesené historické dokumenty.

O úspechu Dňa otvorených dverí svedčí každoročne narastajúci záujem verejnosti a zvyšujúci sa počet návštevníkov, ktorí sa k nám vracajú a chcú poodhaliť vždy niečo nové z práce archivárov a reštaurátorov. Už teraz sa tešíme, že i budúci rok Slovenský národný

archív sprístupní niektoré svoje poklady a poodhalí ďalšiu časť svojho tajomstva, ktoré ukrýva.

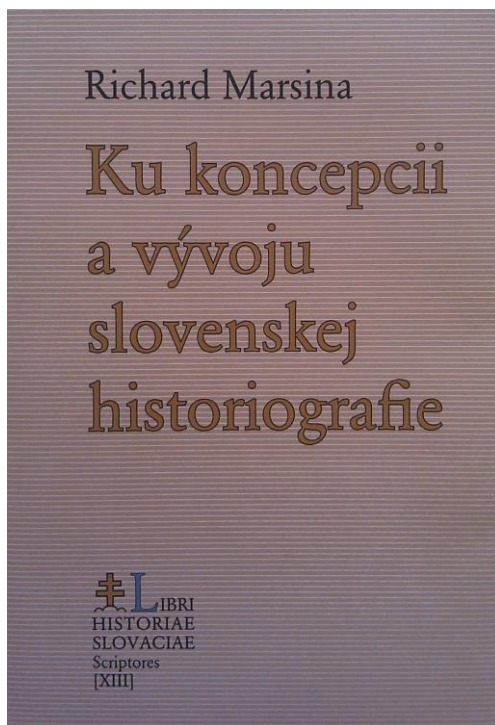
Ivana Fialová, Daniela Tvrdoňová
Slovenský národný archív

Foto: Slovenský národný archív

Do vašej knižnice

MARSINA, Richard. *Ku koncepcii a vývoju slovenskej historiografie*. Bratislava : Post Scriptum, 2013, 528 s. ISBN 978-80-89567-24-9

V rámci edície *Libri Historiae Slovaciae* sa ako 13. zväzok série *Scriptores* dostáva do rúk historikom, záujemcom o dejiny i poslucháčom histórie pozoruhodná kniha ponúkajúca komplexný pohľad na problematiku slovenskej historiografie a teóriu slovenských dejín, v širokom rozsahu majú príležitosť oboznámiť sa s osobnosťami, ktoré v tejto oblasti pôsobili a významne ju ovplyvnili. Je súborom prác profesora Richarda Marsinu, ktoré vyšli v rôznych periodikách i publikáciách, ale aj tých doteraz nepublikovaných a vyšla k jeho 90. narodeninám (*1923).

V úvode nazvanom Slovenská historiografia a profesor Marsina, v jeho prvej časti Vladimír Rábik priblížil príbeh o formovaní slovenskej historickej vedy, jej definícii i paralelne vedenom zápase o vlastnú existenciu a autonómiu. Jeho druhú časť venoval osobnosti profesora

Marsinu ako archivárovi, historikovi, univerzitnému pedagógovi, jeho dielu zameranému na štyri hlavné tematické okruhy. Prvým je kritické vydávanie stredovekých prameňov a s tým súvisiace riešenie teoretických a praktických problémov diplomatickej kritiky prameňov, druhým dejiny stredovekých miest na Slovensku, tretím sú štúdie k dejinám slovenskej historiografie a štvrtý okruh predstavujú teoretické princípy novej koncepcie syntézy dejín Slovenska a teoretické opodstatnenie správnosti samostatnosti vedeckého odboru slovenské dejiny.

Kniha sa skladá z troch základných častí. Prvá časť nazvaná Teória, koncepcia, terminológia obsahuje 14 štúdií zameraných na problematiku teórie vedného odboru slovenské dejiny a dejín slovenskej historiografie, ktoré boli uverejnené napr. v *Historickom časopise*, *Slovenských pohľadoch*, *Historickom zborníku*, v knihe *Slovenské dejiny v dejinách Európy* a ďalších. V druhej časti nazvanej Štúdie je sústredených s piatimi menšími textami 9 statí týkajúcich sa starších východísk slovenskej historiografie (uhorské naračné pramene, stredoveké legendy) a 10 štúdií o významných historiografoch počnúc Jánom Baltazárom Maginom a končiac Danielom Rapantom. Obsahom tretej časti s názvom Medailóny osobností sú medailóny vybraných osobností slovenskej historiografie od 17. storočia, napr. Martina Sentivániho, Františka Kaziho, Jozefa I. Dežerického, Juraja Praya, Štefana Katonu, Juraja Papánka, Juraja Sklenára, Juraja Fándlyho, Jozefa Hradského, Franka V. Sasinka, Pavla Križku, Václava Chaloupeckého, Márie

Jeršovej-Opočenskej, Branislava Varsika, Vojtecha Bucku, Bela Pollu, Teodora Lamoša, Dariny Lehotskej, Ľudovíta Holotíka, Vincenta Sedláka, Juraja Žudela a mnohých ďalších.

Záver knihy tvorí personálna bibliografia profesora Marsinu.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

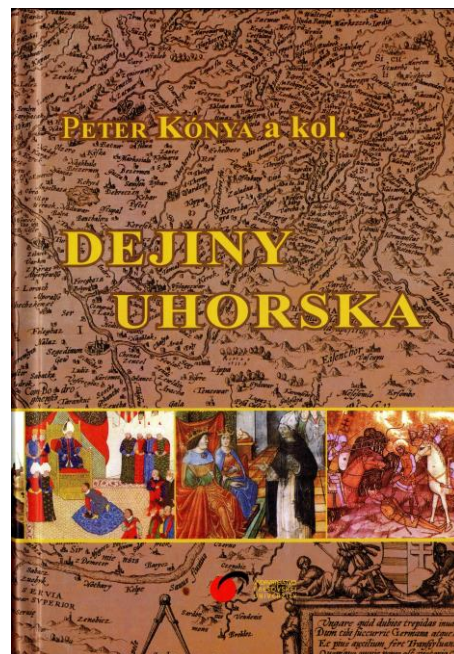
KÓNYA, Peter a kol. *Dejiny Uhorska (1000 – 1918)*. Prešov : Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 2013, 787 s. ISBN 978-80-555-0921-1

Anotovaná publikácia je výstupom projektu v rámci Kultúrnej a edukačnej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky *Dejiny Uhorska* – vysokoškolská učebnica. K jej napísaniu autorov pod edičným vedením prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD. inšpirovala nízka znalosť a deformované predstavy o dejinách Uhorska. Ako sa píše v úvode, určená je predovšetkým univerzitným študentom histórie, dejepisu, archívnictva, učiteľom dejepisu, študentom stredných škôl, odbornej verejnosti a jej ambíciou je podať dejiny Uhorska ako významnej európskej krajiny s pozitívnymi i negatívnymi stránkami bez nálepky zaostalosti. Po úvode nasledujú dejiny Uhorska predstavené v štyroch hlavných kapitolách.

Karpatská kotlina pred vznikom Uhorska je predmetom prvej hlavnej kapitoly, v ktorej doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD. charakterizoval jej geografiu a geopolitickú situáciu. Obdobie od sťahovania národov do nástupu kniežata Gejzu v poslednej tretine 10. storočia vrátane dejín Nitrianskeho kniežatstva a Veľkej Moravy predstavil doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD. Autorkou kapitoly o pôvode Maďarov a ich cesty do Karpatskej kotliny je Mgr. Annamária Kónyová, PhD.

Prvé poltisícročie v Európe je názov druhej hlavnej kapitoly Vladimíra Segeša, ktorý nás na vyše stotridsiatych stranách oboznamuje s politickým

vývojom stredovekého Uhorského kráľovstva od čias kráľa Štefana I. po moháčsku bitku. Zaoberá sa vzostupmi a pádmi členov kráľovských dynastií Arpádovcov a Anjouovcov, rozoberá polstoročie vlády Žigmunda Luxemburského, rozmach Uhorska počas panovania Mateja Korvína z rodu Huňadyovcov a jeho následný úpadok za Jagelovcov. Záverečná podkapitola druhej hlavnej kapitoly je venovaná spoločenskému a kultúrnemu vývoju v stredovekom Uhorsku.

Peter Kónya je autorom tretej hlavnej kapitoly o vývoji v Uhorsku v rokoch 1526 – 1790 pomenovanej Medzi Viedňou a Istanbulom. Mapuje rozdelenie Uhorského kráľovstva na tri časti,

osmanskú expanziu, reformáciu a rekatolizáciu, protihabsburské povstania a vývoj v Sedmohradskom kniežatstve. Popri politickom vývoji sú opäť zaradené aj podkapitoly o hospodárskom, spoločenskom, konfesionálnom, etnickom a kultúrnom vývine Uhorska v 16. a 17. storočí. Autorom state venovanej baníctvu je doc. PhDr. Miroslav Kamenický, CSc. Posledná kapitola tejto hlavnej kapitoly predstavuje habsburskú normalizáciu v Uhorsku v rokoch 1699 – 1790, teda nosnými témami sú posledné stavovské povstanie, konsolidácia pomerov po jeho potlačení, vláda Márie Terézie a jej syna Jozefa II. Posledné podkapitoly analyzujú spoločenský, hospodársky, náboženský, národnostný a kultúrny vývoj v 18. storočí.

Vzostup a pád v „dlhom 19. storočí“ je názov poslednej hlavnej kapitoly autorov Petra Kónyu a doc. PhDr. Ivana Mrvu, CSc. Zaoberajú sa politickým vývojom a prelomovými udalosťami –

revolúciou v rokoch 1848 – 1849, rakúsko-uhorským vyrovnaním a prvou svetovou vojnou – i spoločenským, demografickým, náboženským, hospodárskym vývinom nevynímajúc školstvo, umenie a kultúru.

Po zhrňujúcom závere editora nasleduje zoznam uhorských panovníkov, palatínov a predsedov vlád (autor: Ivan Mrva), miestny register (pripravila Annamária Kónyová) a nakoniec prehľad literatúry a publikovaných prameňov. Bohato ilustrovaná recenzovaná odborná publikácia s množstvom čiernobielych i farebných obrázkov je doplnená veľkým počtom farebných máp doc. RNDr. Daniela Gurňáka, PhD., ktoré výborne ilustrujú geopolitický vývin Uhorska v rokoch 1000 – 1918. Kniha tak popri erudovaných textoch vyniká aj kvalitou obrazového materiálu.

Henrieta Žažová
Archív Pamiatkového úradu SR

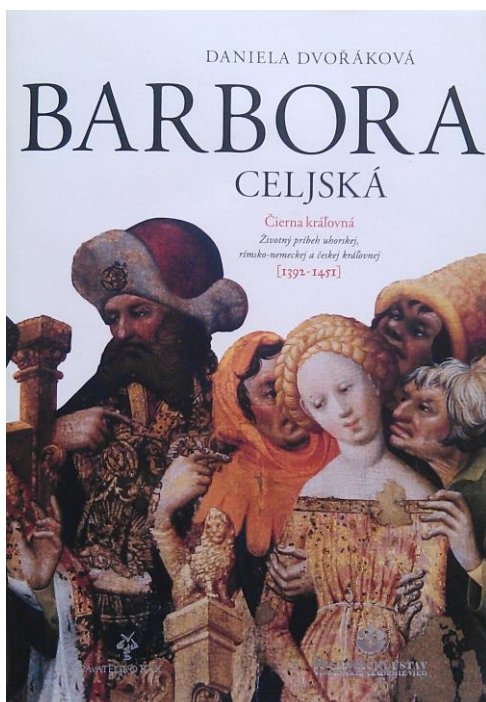
DVOŘÁKOVÁ, Daniela. Čierna kráľovná Barbora Celjská (1392 – 1451). Životný príbeh uhorskej, rímsko-nemeckej a českej kráľovnej. Budmerice – Bratislava : Vydavateľstvo Rak a Historický ústav SAV, 2013, 304 s. ISBN 978-80-85501-60-5

Barbora Celjská ako uhorská, rímsko-nemecká a česká kráľovná patrila k najvýznamnejším stredovekým kráľovným, ovládala veľkú časť územia dnešného Slovenska a napriek tomu dlhé roky zostávala v tieni svojho manžela cisára Žigmunda Luxemburského. Väčšinou ju vykresľovali ako literárnu postavu opradenú mýtmi a legendami, ako historická osobnosť však unikala pozornosti historikov. Renomovaná autorka Daniela Dvořáková sa monografiou venovanou tejto pozoruhodnej žene pokúsila vykresliť jej životný príbeh, odhaliť príčiny zrodu zlej povesti už za jej života i dôvody strojcov týchto nepravdivých legend

pochádzajúcich z najvyšších kruhov. Pohnútky napísať túto prácu vysvetlila autorka v krátkom úvode príznačne nazvanom Čierna kráľovná.

Knihu rozdelila do desiatich kapitol. V prvej, nazvanej Grófi Celjskí a Uhorsko, priblížila na pozadí politických udalostí privátny život Žigmunda Luxemburského, jeho manželstvo s Máriou, prostrednou dcérou Ľudovíta I., i jej tragický skon po páde z koňa. Osvetlila pôvod i dejiny rodu Celjských, načrtla ambície i vzostup rodu, opísala okolnosti končiace sobášom Žigmunda a dvanásťročnej Barbory Celjskej. Druhá kapitola zachytáva život Barbory, z Božej milosti kráľovnej Uhorska od korunovácie

po odchod z Uhorska v rozpätí rokov 1405 – 1414, približuje prax korunovácie kráľovien, obdobie, kedy Barbore museli vybudovať dvor, zasvätiť ju do povinností, naučiť vládnuť, prevziať svoje venné majetky a ustanoviť na nich správcov a kastelánov. Od mája 1406 už vydávala vlastné listiny, o tri roky sa stala matkou dcéry Alžbety (budúcej uhorskej kráľovnej a matky Ladislava Pohrobka) a sprevádzala Žigmunda na jeho cestách nielen počas vojnových ťažení, ale aj do Aachenu, korunovačného mesta nemeckých kráľov, kde ju dňa 8. novembra 1414 korunovali za kráľovnú Svätej ríše rímskej národa nemeckého. Bola ašpirantkou na titul cisárovnej a stala sa tak prvou dámou medzi európskymi kráľovkami.

Ďalšia kapitola nazvaná Prvá dáma Európy približuje Barboru v čase Kostnického koncilu (1414 – 1418), keď sa jej úloha zmenila na výsostne reprezentačnú, plasticky opisuje atmosféru mesta v uvedenom období, ďalej jej cestu späť do Uhorska i vznik prvých pamfletov voči jej osobe.

V nasledujúcej kapitole autorka analyzuje na základe zachovaných dokumentov obdobie rokov 1419 – 1423 poznačené manželskou krízou Žigmunda a Barbory i jej urovanie. Dozvedáme sa síce o manželskej roztržke, no o jej príčinách pramene mlčia. K zmiereniu páru iste prispeli udalosti v Čechách – smrť Václava IV., Žigmundovho brata. Iným problémom, ktorý bolo treba manželom vyriešiť, bol osud ich jedinej dcéry, ktorú zasnúbili s rakúskym kniežaťom Albrechtom. Piata kapitola mapuje Barborin život v rokoch 1424 – 1430 na pozadí konfliktu otca a syna v rode Celjských, Žigmundových bojov s husitmi, cez turecké ohrozenie až po formujúcu sa opozíciu kurfirstov, opisuje jej vzrastajúce priateľstvo s poľskou kráľovnou Žofiou, pribúdajúce donácie na ďalšie majetky od manžela Žigmunda, vďaka ktorým sa stala nesmierne bohatou. Nasledujúce šesťročné obdobie v Barborinom živote je rozprávaním o emancipovanej kráľovnej, o jej krokoch vo funkcii miestodržiteľky, vo vedení obrany územia Slovenska pred husitmi, ako aj o radosti z narodenia dvoch vnúčat.

Siedma kapitola venovaná rokom 1436 – 1437 v živote kráľovnej Barbory opisuje udalosti súvisiace s cestou do Prahy, korunováciou za českú kráľovnú, ďalej povýšenie Celjských do kniežacieho stavu aj ich prehlbujúce sa nepriateľstvo s Habsburgovcami, konsolidáciu pomerov v Čechách, silnejúci vplyv ríšskeho kancelára Šlika, syna chebského obchodníka so súknom, na Žigmunda i konflikt panovníckeho páru kvôli vylúčeniu Celjských z dedičstva Gorice, Žigmundovo ochorenie i jeho posledné dni na ceste z Prahy do Uhorska. Nasledujúca kapitola mapuje opäť veľmi krátke obdobie, roky 1438 – 1439, ktoré prinieslo Barbore len dramatické udalosti – obvinenia so sprisahania proti Albrechtovi, jej zatknutie v deň smrti

manžela, obratie o majetky či snahy českých pánov podmieniť Albrechtovo nástupníctvo v Čechách jej prepustením a nakoniec boj o holý život, ktorý si zachránila útekom do Poľska. Autorka analyzuje možné dôvody na osnovanie sprisahania nielen zo strany Barbory, ale aj zo strany jej zaťa Albrechta Habsburského, pre ktorého by vládnutie v Uhorsku po Žigmundovi nebolo jednoduché, ak nie nemožné. Nezabúda ani na možné motívy kancelára Šlika. Predposledná kapitola opisuje jedenásť rokov života kráľovnej Barbory v exile, približuje politické udalosti po smrti Albrechta II. Habsburského i morovú epidémiu v Čechách, ktorá ukončila jej život v roku 1451. Posledná, desiatu

kapitola nazvaná Poškvrnená pamiatka – ako sa rodí historická legenda predstavuje neexistujúcu historickú postavu vytvorenú fantáziou literátov, s pribúdajúcimi storočiami pribúdanie skreslených informácií o dávno zosnulej kráľovnej, ktorá sa napokon premenila na čiernu kráľovnú či „nemeckú Messalinu“.

Záver monografie tvorí krátka poznámka autorky, vedecký poznámkový aparát, zoznam edícií prameňov a literatúry, zoznam skratiek knižníc, archívov a ich fondov, zoznam použitých ilustrácií a výberový register.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

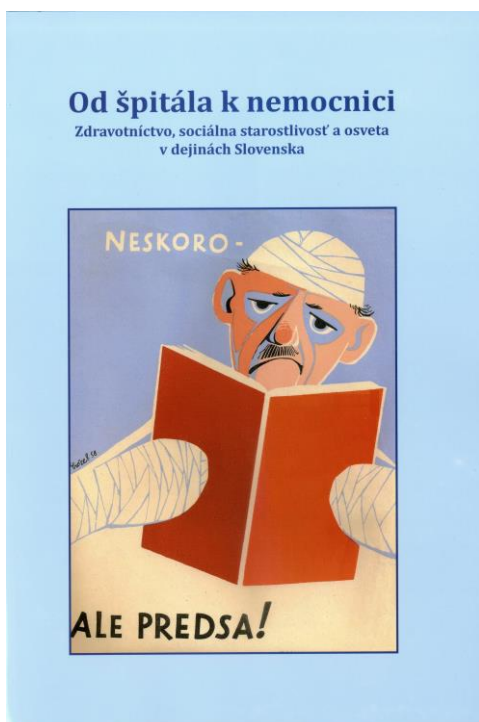
FIALOVÁ, Ivana – TVRDOŇOVÁ, Daniela (Eds.). *Od špitála k nemocnici : Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osвета v dejinách Slovenska*. Bratislava : Slovenský národný archív, 2013, 556 s. ISBN 978-80-970666-6-6.

V Slovenskom národnom archíve sa konala v dňoch 10. – 11. októbra 2012 medzinárodná konferencia *Od špitála k nemocnici: Zdravotníctvo, sociálna starostlivosť a osвета v dejinách Slovenska*, o ktorej boli čitatelia Fóra archivárov oboznámení už v čísle 4/2012 a ktorej sa aktívne zúčastnili odborníci z viacerých vedných disciplín zo Slovenska a Maďarska. V predkladanom zborníku sú publikované rozšírené verzie prezentovaných referátov na tejto konferencii.

Napriek tomu, že celý zborník nie je špeciálne členený na tematické okruhy, štúdie sú v ňom približne zoradené podľa toho ako odznali v jednotlivých blokoch na konferencii. Po úvodnom predslove editoriek sú zaradené príspevky z archeológie, medievalistiky a dejín miest so zameraním na zdravotníctvo a sociálnu starostlivosť. Čitateľ sa tak oboznámi so štúdiami Dénesa Szabóa z Múzea Ferenca

Móra v Szegede (*Symbolické a skutočné trepanácie v Karpatskej kotline v 10. – 12. storočí*), Annamárie Bartha z Univerzity v Szegede (*Zdravie a choroby v rodine uhorských Anjouovcov*), Márie Žilákovej z Univerzity Lóránda Eötvösa v Budapešti (*Písomné záznamy o zdravotníctve dolnozemskej lokalít mestského rázu*), Vladimíra Rábika z Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave (*Trnavský špitál Svätého Kríža v stredoveku*), Kataríny Nádaskej z Východoslovenskej galérie v Košiciach (*Stredoveké špitály v Košiciach*), Richarda Dršku zo Záhorského múzea v Skalici (*Štibor – skalický mestský špitál Svätej Alžbety Uhorskej /Durínskej/*), Hildegardy Pokreis zo Štátneho archívu v Bratislave, pobočky Šaľa (*Chudobinec v Sereďi*) a Radoslava Ragača zo Slovenského národného archívu v Bratislave (*Príspevok k dejinám mestského špitála vo Zvolene*).

Ďalšie state sa venujú novovekým dejinám lekárnictva, liečební a zdravotníckych zariadení či hygiene v maďarských i slovenských mestách a obciach. Táto časť obsahuje štúdie Józsefa Révész z Mestského múzea v Kőszegu (*Reholné a meštianske lekárne v Kőszegu v 17. a 18. storočí*), Soni Maňugovej zo Štátneho archívu v Bytči, pobočky Dolný Kubín (*Z dejín lekárnictva na Orave v rokoch 1632 – 1950*), Lucie Krchnákové zo Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici (*Zdravotnícke zariadenia pre baníkov v banskoštiavnickom regióne – realita, plány a vízie*), Zuzany Šutaríkovej z Vojenského historického archívu v Bratislave (*Posádková nemocnica Bratislava*), Zuzany Kollárovej zo Štátneho archívu v Levoči, pobočky Poprad (*Zrod, úspechy a pády klimatickej liečebne v Tatranskej Polianke*), Daniela Haasa Kianičku z Múzea mincí a medailí v Kremnici (*Hygiena v Kremnici v 18. storočí*) a Márie Zajíčkovej zo Záhorského múzea v Skalici (*Písomnosti skalických cechov ako prameň poznania sociálnej a zdravotnej starostlivosti v 17. – 19. storočí*).

Epidémiám, pôrodným babiciam a výchove lekárov sa venujú v referátoch Zuzana Lopatková z Filozofickej fakulty TU v Trnave (*Cholerová epidémia v roku 1831 v severnej časti malokarpatského regiónu*), Norbert Praženka z Odboru archívov a registratúr MV SR (*Pôrodné babice v Bratislavskej stolici v období osvietenstva*), Eva Morovicsová z Lekárskej fakulty UK v Bratislave a Miroslav Tibor Morovics z Historického ústavu SAV v Bratislave (*Historické korene profesionálnej prípravy pôrodných asistentiek na Slovensku do začiatku 50. rokov 20. storočia*), Anna Falisová z Historického ústavu SAV v Bratislave (*Úradní lekári na Slovensku v 20. rokoch minulého storočia*), Mária Grófová z Archívu Univerzity Komenského v Bratislave (*Vzdelávanie budúcich lekárov na Univerzite Komenského v Bratislave v rokoch 1919 – 1950*). Z dejín spolkovéj činnosti v 20. storočí sú tu publikované štúdie Jany Macounovej z Archívu Univerzity Komenského v Bratislave (*Spolok slovenských medikov v Bratislave*), Evy Morovicsovej a Anny Falisovej (*Činnosť Spolku diplomovaných sestier v prvej Československej republike*), Libuše Hrubej zo Slovenského národného archívu v Bratislave (*Masarykova liga proti tuberkulóze na Slovensku a jej pôsobenie v zrkadle archívnych dokumentov Slovenského národného archívu*) a Evy Vrabcovej z toho istého archívu (*Záchrana, spolok pre ochranu žien a dievčat na Slovensku v rokoch 1921 – 1940*).

Oblasti zdravotníctva a chorobnosti v armáde, v zajateckých a pracovných táboroch predstavujú príspevky Petra Chorváta z Vojenského historického ústavu v Bratislave (*K problematike interakcie armády a pohlavných chorôb v moderných dejinách Slovenska*), Jany Zaťkovej z Vojenského historického archívu v Bratislave

(Zdravotno-hygienické podmienky a epidémie v zajateckých táboroch v oblasti V. zborového veliteľstva Bratislava v rokoch 1914 – 1915) a Martina Gareka z Filozofickej fakulty TU v Trnave (Sociálna starostlivosť o zaradencov v pracovnom tábore Ústie nad Oravou v rokoch 1943 – 1944).

Ďalšia časť štúdií bola venovaná sociálnej a zdravotnej starostlivosti v období pred i po roku 1918. Záujemca o túto oblasť tu nájde príspevky Ivany Fialovej zo Slovenského národného archívu v Bratislave (Penzijný fond a provízny inštitút pre vdovy a siroty zamestnancov cisárskych panstiev Holíč a Šaštín ako forma sociálneho zabezpečenia v minulosti), Kataríny Švábikovej z Filozofickej fakulty UK v Bratislave (Sociálna a zdravotná starostlivosť na Slovensku v orgánoch štátnej správy v rokoch 1918 – 1928), Daniely Tvrdoňovej zo Slovenského národného archívu v Bratislave (Školstvo pre mládež úchylnú, alebo starostlivosť o zdravotne a mentálne postihnuté deti v období I. ČSR) a Pavla Tišliara z Filozofickej fakulty UK v Bratislave a Branislava Šprochu z Infostatu – Výskumného demografického centra (Inštitucionalizácia sociálnej starostlivosti o deti a mládež na Slovensku v 20. a 30. rokoch 20. storočia). Poslední dvaja menovaní publikovali aj príspevok

Úmrtnosť, zdravotný stav a chorobnosť obyvateľstva Slovenska v medzivojnovom období.

Posledné tri štúdie boli venované opäť zdravotnej starostlivosti v mestách na Slovensku. V tejto časti čitateľa oboznamuje Peter Koval' (Inštitút histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove) so Zdravotnou starostlivosťou v meste Prešov v poprevratových rokoch, Judita Kováčsová (Štátny archív v Bratislave, pobočka Šaľa) s Verejným zdravotníctvom regiónu Šaľa a Juraj Kallo (Filozofická fakulta UK v Bratislave) s Vývojom zdravotnej starostlivosti v meste Považská Bystrica s dôrazom na zriadenie štátnej okresnej nemocnice v rokoch 1938 – 1957.

Zborník obsahuje nemecké resumé všetkých publikovaných štúdií a nezvyčajne aj osobný a zemepisný register. Napriek tomu, že editorky píše v predslove, že „zámerom nikdy nebola snaha pokryť túto širokospektrálnu tému v plnom rozsahu“, publikácia prináša množstvo zaujímavých a obsažných príspevkov z viacerých oblastí zdravotníctva a sociálnej starostlivosti na Slovensku i v Uhorsku.

Robert G. Maretta
Filozofická fakulta Univerzity
Komenského v Bratislave

STREŠŇÁK, Gábor (Ed.). Senec stáročia mesta. Zborník štúdií. [Senec] : Mesto Senec, 2013, 288 s. ISBN 978-80-971518-5-0

K 760. výročiu prvej písomnej zmienky o meste Senec sa v dňoch 28. – 29. novembra 2012 uskutočnila v miestnom kultúrnom stredisku vedecká konferencia *Senec – stáročia mesta*, o ktorej už podrobnejšie informoval na stránkach Fóra archivárov (č. 1/2013, s. 27-29) zostavovateľ prekladaného zborníka štúdií

a hlavný organizátor konferencie Gábor Strešňák.

Príspevky sú zoradené viac-menej chronologicky podľa historických období. Počiatky osídlenia prezentuje Marek Budaj z Historického múzea SNM v úvodnom referáte *Význam nálezov mincí pre poznanie dejín Senca a jeho okolia od*

antických čias po stredovek. Tomáš König z Filozofickej fakulty UK v Bratislave osvetlil *Vývoj osídlenia a vznik mesta Senec v zrkadle archeologických nálezov*, ktoré doplnil z historického hľadiska Vladimír Rábik z Filozofickej fakulty TU v Trnave vo svojej štúdii *Sídliskový a správny vývoj Senca a jeho okolia v stredoveku*.

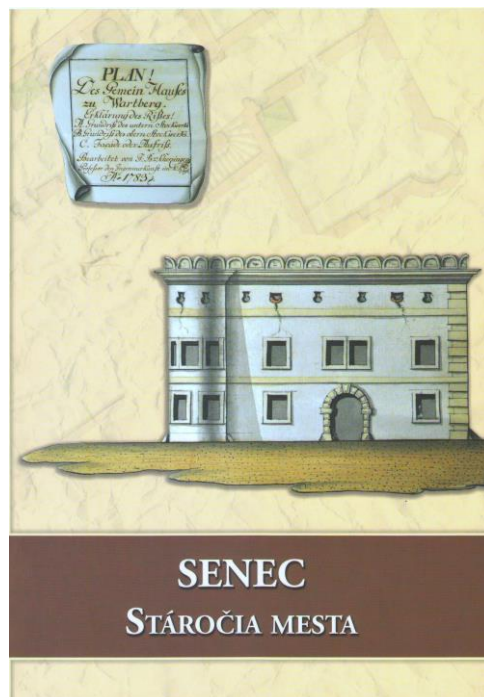
Ďalšie odborné state sa venujú už novovekému obdobiu. Svoj výskum zamerl na *Tridsiatkovú stanicu v Senci v 16. – 18. storočí* Gábor Strešňák z Mestského múzea v Senci a Eva Benková z Filozofickej fakulty UK v Bratislave sa zaoberala *Svedectvom tereziánskej urbárskej regulácie o spoločenských a hospodárskych pomeroch Senca*. Zajímavý *Príspevok k dejinám seneckej textilnej manufaktúry* vyšiel z pera Radoslava Ragača zo Slovenského národného archívu.

Historicko-kultúrnemu dedičstvu Senca a jeho okolia sa venujú nasledujúce štúdie Rastislava Petroviča z Krajského pamiatkového úradu v Trnave a Gábora Strešňáka, ktorí predstavili *Esterházyovské stavby v Senci a okolí*, a Marty Herucovej z Ústavu dejín umenia SAV, ktorá priblížila *Boží hrob v Senci v Kostole sv. Mikuláša*.

Nechýbajú ani príspevky z dejín vzdelanosti a školstva v Senci. *Seneckým študentom na európskych univerzitách od stredoveku do roku 1918* venoval pozornosť László Szögi z Filozofickej fakulty Univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti a András Koltai z Ústredného archívu rehole piaristov v Maďarsku vo svojej štúdii objasnil *Collegium Oeconomicum v Senci a jeho založenie*. Z lingvistického hľadiska je zaujímavý príspevok Diany Kozsík z Budapešti o *Historických špecifikách maďarského nárečia v Senci a jeho širšom okolí*.

Hospodárske dejiny 20. storočia sú zastúpené najmä dvoma štúdiami. *Prvej pozemkovej reforme a vzniku seneckých*

kolónií v rokoch 1919 – 1935 (1939) sa venovala Eva Vrabcová zo Slovenského národného archívu a Štefan Gaučík z Múzea mesta Bratislavy prispel *Dejinami seneckých družstiev v rokoch 1905 – 1948*. Význam miestneho židovstva priblížila Júlia Suslová z Historického ústav SAV v časti nazvanej *Kultúrno-politický význam synagógy v Senci*.

Posledné dva publikované referáty sú venované oblasti prírodných vied, najmä zoológii a botanike. *O poklade Martinského lesa pri Senci alebo úvod ku štúdiu zoocenóz Evertebrata v refúgiu pahorkatinnej dúbravy (s osobitným zreteľom na Thysanoptera ako modelový rad)* informovala trojica autorov Peter Fedor, Martina Doričová z Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave a Jana Fedorová z Gymnázia Antona Bernoláka v Senci. Jana Ružičková taktiež z Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave predstavila *Martinský les očami botanikov od minulosti po súčasnosť*.

Predložený zborník štúdií prináša posledné výskumy a nové poznatky k dejinám mesta i jeho okolia z viacerých

oblastí, či už z pohľadu archeológie, numizmatiky, dejín osídlenia alebo tiež kultúrnych a najmä hospodárskych dejín, ale i prírodných vied. Obsahuje anglické resumé a je obohatený o obrazovú, grafickú a mapovú prílohu nielen na konci, ale aj v samotných textoch jednotlivých príspevkov. Vďaka

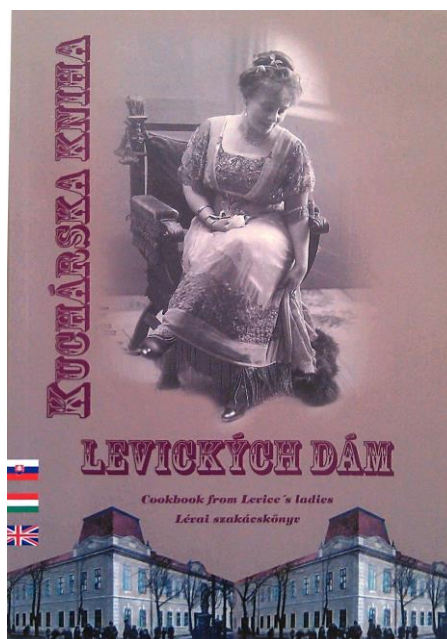
angažovanosti a spolupráci miestnych predstaviteľov samosprávy i kultúrnych inštitúcií tak čitateľ tejto publikácie získava kvalitnú prezentáciu regionálneho bádania.

Robert G. Maretta
Filozofická fakulta Univerzity
Komenského v Bratislave

BÁTOVSKÁ, Jarmila – ŠVOLIKOVÁ, Marta. *Kuchárska kniha levických dám*. Levice, vlastným nákladom, 2014, 128 s. ISBN 978-80-971630-4-4

Po úspešnej knižočke nazvanej *Recepty levických paničiek* (pozri Fórum archivárov č. 3 – 4/2011, s. 30-31) sa skúsené autorky i dobré gazdinky z levického archívu rozhodli pokračovať vo vydávaní regionálnych receptov a ponúkajú nám *Kuchársku knihu levických dám* s podtitulom *Kuchárka pre nepriateľov stužených tukov a rafinovaných olejov : Kuchárka návratu k poctivým surovinám*. Práca je prvým dielom kuchárskej knihy levických dám, ktorá vyšla v roku 1926 a výťažok z jej predaja bol určený na dobročinné účely. Recepty v tom čase zozbierala Oľga Rudnyánszka, rodáčka z Ondrejoviec, sestra podžupana Tekovskej župy Tita Rudnyánszkeho. V anotovanej knižke sa milovník dobrého jedla v krátkom príhovore čo-to dozvie o gastronómii v meste Levice v minulosti a nájde 50 najlepších receptov päťdesiatich levických gazdiniek. Delí sa na sedem častí venovaných studeným a teplým predjedlám, jedlám z mäsa i tým bezmäsitým, tortám, zákuskom a ľadovému občerstveniu. Pravú časť dvojstrany vyplňa recept publikovaný v troch jazykoch: slovenčine, maďarčine a angličtine, ľavú časť venovali autorky levickej dáme, od ktorej pochádza. Poskytujú aspoň krátke informácie o nej, jej vzťahu k Leviciam, kde sa buď narodila alebo prežila po sobáši s vplyvným obyvateľom mesta celý svoj život. Vo

väčšine prípadov sa podarilo nájsť portréty dám, niekedy spoločné fotografie s manželom, v iných prípadoch dokresľujú ich status dobové fotografie im patriacich domov v meste, manželove podnikateľské aktivity napríklad v podobe fotografií mlyna, dobových etikiet ním vyrábaných či predávaných výrobkov, firemných značiek a pod. Vkusným spôsobom tak ponúkajú pohľad na dobové Levice, pretože mnohé zo stavieb už nestoja, alebo boli radikálne prestavané, ako aj na atmosféru v nich.

Ak sa na knižku pozrieme z hľadiska počtov, milovníci dobrej regionálnej kuchyne tu nájdu 4 recepty na

studené a 13 receptov na teplé predjedlá, 8 na mäsité a 6 na bezmäsité jedlá, 10 receptov na torty, 7 na koláče a 3 na ľadové občerstvenia. Pri čítaní obsahu isto zaujmú viaceré svojim názvom, napr. medzi bezmäsitými jedlami nájdeme recepty na Mužský rozmar či Miláčika môjho muža.

Vari by nebola knižka knižkou, keby sa v nej nenašla aspoň jedna

chybička. Tlačiarenský škriatok „šarapatil“ aj v tomto rukopise a lokalitu Ungvár situoval do Maďarska, ide však o maďarské pomenovanie Užhorodu. Kuchárska knižočka tým však nestráca na pôvabe a príťažlivosti. Tešíme sa na ďalší zväzok!

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

ČAS V ROCE 2013. Ročenka České archivní společnosti. Praha : Česká archivní společnost 2014. 194 s.

Stalo sa už dobrým zvykom, že začiatok jari u našich západných susedov sa spája s vydaním ročenky Českej archívnej spoločnosti. Nebolo tomu inak ani v tomto roku.

Ročenka obsahuje tradičné rubriky. Po úvodnom slove predsedníčky spoločnosti Marie Ryantovej nasleduje správa Jiřího Smitku z 23. valného zhromaždenia, ktoré sa konalo 21. marca 2013 v kinosále Národného archívu v Prahe. Na valnom zhromaždení odznela správa o činnosti spoločnosti za rok 2012, pokladničná správa, ktorá zahŕňala aj návrh rozpočtu na rok 2013, správa revíznej komisie, správy o činnosti jednotlivých pobočiek, tematických skupín a študentských sekcií spoločnosti. Po diskusii v druhej časti valného zhromaždenia informoval členskú základňu o oslavách Medzinárodného dňa archívov Tomáš Dvořák, o príprave novej internetovej stránky referoval Jiří Smitka, o priebehu prác na encyklopédii archívov ČR hovoril David Valůšek. Václav Ledvinka, II. podpredseda Vedeckej archívnej rady, oboznámil prítomných s jej činnosťou. Samostatným bodom programu bolo vystúpenie riaditeľa Odboru archívnej správy a spisovej služby Ministerstva vnútra ČR Jiřího Úlovce,

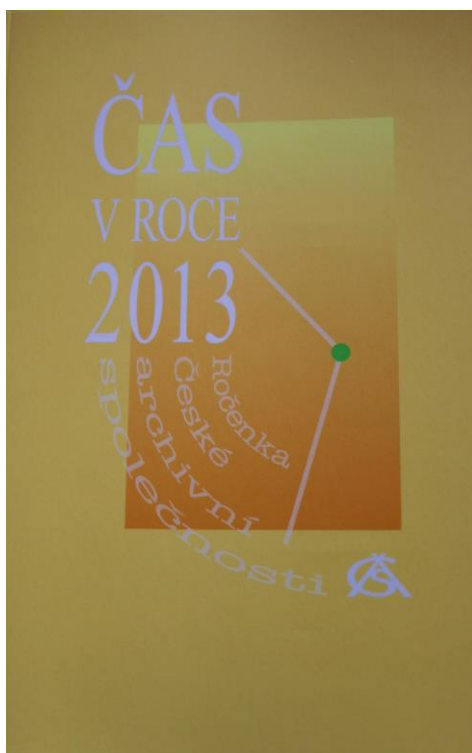
ktorý načrtnol zámery a aspekty prípravy nového archívneho zákona.

Ku každoročným úspešným podujatiam spoločnosti patrí jesenná odborná exkurzia. Tú minuloročnú do oblasti východných Čiech a poľského Kladska zorganizovali Vladimír Waage a Jiří Smitka. Počas troch októbrových dní účastníci navštívili Štátny okresný archív (SOkA) v Rychnově nad Kněžnou a SOkA v Ústí nad Orlicí, mestá Bystrzyca Kłodzka, Kłodzko, Paczków a Broumov (mesto, kláštor). O zážitky z exkurzie sa s čitateľmi ročenky textom i obrazom podelil Michal Sejk. Veľkej obľube sa u českých kolegov tešia aj jednoduché exkurzie, väčšinou do pražských archívov. Dôkazom toho bola aj minuloročná exkurzia do Archívu Kancelárie prezidenta republiky, ktorý sídli priamo v areáli Pražského hradu. Pre obrovský záujem musela ČAS zorganizovať exkurziu v dvoch termínoch (J. Smitka). Karel Chobot, predseda odbornej komisie, prináša výsledky študentskej vedeckej súťaže ČAS o cenu univ. prof. S. Duškovej. Do súťaže sa zapojilo 8 prác. V kategórii archívna teória a prax – dejiny správy zvíťazila práca Wagnerová, M.: *Historie farnosti Olešnice na konci 18. a v průběhu 19. století* a v kategórii archívna teória a prax – inventáre k archívnym súborom

prvé miesto obsadil Jároš, M.: *Rímskokatolícky farský úrad v Hybiach 1675 – 1968*.

Rubrika *Zahraniční styky* prináša správy zo zjazdu nemeckých archivárov v Kolíne nad Rýnom (M. Ryantová), zo XVII. archívnych dní v SR v Bratislave (M. Ryantová), z výročnej konferencie Spoločnosti maďarských archivárov v Ostrihome (M. Ryantová) a zo saského archívneho snemu v Zwickau (M. Ryantová).

V ďalšej časti ročenky nájde čitateľ správy o činnosti Ještědskej pobočky ČAS (P. Jakubec), Brněnské studentské sekce ČAS (A. Gablerová), Českobudějovické studentské sekce ČAS (D. Marešová), Olomoucké studentské sekce ČAS (M. Poskočilová, L. Pavlíková), Hradecké studentské sekce ČAS (M. Severa), Odborné skupiny špecializovaných archivů ČAS (J. Bílek, T. Lachman).

Tak ako po minulé roky je veľmi pestrá a na podujatia bohatá aj rubrika *Z českých, moravských a slezských archivů*. Strastiplnú cestu erbového privilégia

dnešnej mestskej štvrti Děčína zvanej Podmokly približuje Jan Němec. Podmokly boli do roku 1942 samostatným mestom, ktoré v roku 1901 získalo mestský štatút. V roku 1903 cisár František Jozef I. a predseda vlády Ernest von Koerber potvrdili erbové privilégium. Jeho zhotovenie stálo mestskú pokladňu 520 rakúskych korún (pergamenová listina s farebným vyobrazením erbu, pozlátené puzdro), neskôr pribudol k listine symbolický kľúč od mestských brán. Listina s kľúčom bola do konca druhej svetovej vojny v mestskom archíve. V povojnovom období bola nezvestná, neskôr objavená v kancelárii stavebného dvora Združeného komunálneho podniku mesta Děčín. Od roku 1953 mala byť vďaka archivárovi Dr. Košťálovi uložená do archívneho súboru Archiv města Podmokly v SOkA Děčín, avšak nestalo sa tak, pretože pri inventarizovaní fondu chýbala. Listina sa ocitla za doposiaľ záhadných okolností v súkromnej zbierke v Rakúsku. Po smrti zberateľa ju odkúpil jeden viedenský antikvariát, ktorý vďaka internetovému prehliadaču zistil, že pravdepodobne ide o ukradnutý archívny dokument a nemôže ho ponúkať oficiálne na predaj. Ponúkol ju Spolku vysídlených nemeckých obyvateľov Děčína (Heimatverband Kreis Tetschen-Bodenbach) za 2 000 €. Krajanský spolok na svojom valnom zhromaždení 22. októbra 2011 schválil darovanie privilégia do děčínskeho okresného archívu. Slávnostné odovzdanie sa uskutočnilo 25. októbra 2013 spolu s prednáškou a vernisážou výstavy archívnych dokumentov k dejinám mesta Podmokly. Jiří Smitka približuje čitateľom ročenky sériu podujatí k dejinám každodennosti, na ktorých sa výraznou mierou organizačne podieľal Pavel Jakubec, predseda Ještědskej pobočky ČAS. Ústrednou témou sa stala prezentácia publikácie Jakubec, P.: *Znamení dále*.

Památky dopravního značení v Libereckém kraji (vydal Národní památkový ústav, územní památková správa na Sychrově, 2013, 223 s.) a následná výstava o premávke na pozemných komunikáciách inštalovaná vo vestibule budovy Krajského úradu Libereckého kraja. O spomienkovom podujatí k 70. výročiu odsunu Židov z Hodonínska napísala krátku správu Galina Rucká. Niekoľko správ sa dotýka osláv medzinárodného dňa archívov – v Štátnom oblastnom archíve (SOA) Praha (D. Doležal), v archívoch na severnej Morave (K. Chobot), v Archíve hlavného mesta Prahy (T. Dvořák, P. Krátká).

V rubrike Rozhovory Jiří Smitka a Michal Sejk kládli otázky projektovému manažérovi projektu Národní digitální archiv Jiřímu Bernasovi, zamestnanému v Národnom archíve.

Bohatá a pestrá bola aj publikačná činnosť pracovníkov českých, moravských a sliezskych archívov v roku 2013, o čom svedčí množstvo knižných titulov, z ktorých vyberáme pre čitateľov Fóra archívárov niekoľko zaujímavých tipov: Drašarová, E. a kol.: *Průvodce po Rakouském státním archivu ve Vídni pro českého návštěvníka* (Národní archiv); *Archivnictví v Čechách, Durynsku a Sasku. Příspěvky z odborné konference* (SOA Plzeň); Kovář, D. – Cukr, J. – Ctiborová,

M.: *Budějovice ve století páry: svědectví archivních dokumentů* (SOkA Č. Budějovice); Pakosta, O.: *Válečné pomníky a památníky, vojenské hroby a náhroby v Litomyšli* (SOkA Svitavy); Jásek, J.: *Veřejná místa pro intimní chvílky. Proměny pražských záchodků* (Archiv hlavního města Prahy); Obršlík, J.: *Brněnské domy a jejich majitelé v polovině 18. století* (Archiv města Brna) atď.

Záver ročenky už tradične patrí kronike narodených, zomrelých a jubilujúcich archívárov za rok 2013. Nájdete tu aj zoznam všetkých laureátov, ktorým bola udelená Medaila Za zásluhy o české archivnictví v roku 2013. Medzi ocenenými bol aj Ivan Galamboš zo Slovenského národného archívu, ktorému aj touto cestou blahoželáme! Spoločenská rubrika obsahuje aj krátku informáciu o udelení ceny Český patriot za rok 2013 p. Vlaste Měšťánkovej z Národného archívu. Bola jednou z dvanástich osôb, ktorým Asociácia nositeľov legionárskych tradícií s Československým zväzom bojovníkov za slobodu odovzdala ocenenie za podporu vlastenectva, národnej hrdosti a za zásluhy o českú históriu.

Ročenku záujemcovia nájdú v knižnici Slovenského národného archívu.

Júlia Ragačová
Archív hl. mesta SR Bratislavy

Naši jubilanti

V druhom polroku 2014 sme si pripomenuli významné životné jubileá našich kolegyň a kolegov. Aj touto cestou im želáme pevné zdravie, rodinnú pohodu a svetlo v duši.

Štefan Péchy

Dlhoročný pracovník Štátneho archívu v Levoči fotograf a reštaurátor Štefan Péchy oslávil 19. apríla 2014 významné životné jubileum. Na Slovensku asi niet archivára, ktorý by sa nestretol s jeho umením predstaviť krásu archívnych dokumentov v tej najpríťažlivejšej podobe a nepocítil obdiv a úctu k nemu.

Rodeného Levočana obdareného nevšedným talentom pri voľbe životného povolania najviac ovplyvnilo kultúrne rodinné zázemie a bohatstvo jedinečných kultúrnych pamiatok na Spiši.

Po ukončení Strednej školy umeleckého priemyslu v Bratislave – odbor fotografické techniky a technológia polygrafie nastúpil ako grafický technik do Východoslovenských tlačiarň v Košiciach. V roku 1966 sa splnila jeho túžba vrátiť sa na Spiš, keď získal miesto v Dome kultúry vzdelávania v Spišskej Novej Vsi ako metodik pre fotografiu, film a výtvarníctvo. Fotografoval, hral divadlo v miestnom ochotníckom súbore a venoval sa športu.

Do sveta archívnych dokumentov vstúpil v roku 1972. Obdobie normalizácie neprialo ani kultúre, preto rád privítal ponuku vtedajšieho riaditeľa Štátneho archívu v Levoči doc. Ivana Chalupeckého nastúpiť na miesto fotografa v práve sa zriaďujúcom fotolaboratóriu archívu. V novej práci sa veľmi rýchlo zorientoval a vycítil v nej aj nové možnosti sebarealizácie. Jeho organizátorské schopnosti, sklony k umeniu, ale hlavne vysoko kvalitná práca sa plne prejavili pri budovaní fotolaboratória a jeho ďalšej

prevádzky. Fotografie archívnych dokumentov a historických pamiatok zo Spiša nafotené Štefanom Péchym sa začali objavovať v renomovaných časopisoch a publikáciách. Ich vysokú profesionalitu si všimol aj veľikán československej fotografie a filmu Karol Plicka. Výsledkom ich spolupráce v rokoch 1972 – 1981 sa stali známe Plickove publikácie o Československu, Spiši a Levoči.

Štefan Péchy sa medzi prvými začal venovať digitalizácii archívnych dokumentov a mal významný podiel na plnení medzinárodnej dohody Ministerstva vnútra SR s Genealogickou spoločnosťou v Utahu o mikrofilmovaní cirkevných matrík. Svoje dlhoročné skúsenosti z úseku ochrany archívnych dokumentov ochotne odovzdával a odovzdáva mladším kolegom a kolegyniam z iných archívov.

Do budúcich rokov života želáme jubilantovi veľa zdravia, šťastia a radosti v osobnom živote a veľa energie a invencie pre ďalšiu prácu.

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD., rod. Švorcová

V prípade Zuzky Kollárovej si dovoľíme obísť nepísané pravidlo, že „mladiciam a mládencom“, ktorí dosiahli 50 rokov blahoželáme spoločným vinšom. Bývalá predsedníčka našej spoločnosti si však takúto výnimku zaslúži.

Zuzana Kollárová sa narodila 29. apríla 1964 v Liptovskom Mikuláši. Základnú školu absolvovala v Štrbe, kde korene jej rodiny siahajú až do 17. storočia. V rokoch 1978 – 1982 absolvovala gymnázium v Poprade a v rokoch 1982 – 1987 Filozofickú fakultu UPJŠ v Prešove odbor slovenský jazyk a literatúra a dejepis, ktorú ukončila získaním titulu PhDr. V roku 1995 získala

štipendium Österreichisches Ost- und Südosteuropa – Institut für Jireček. Po obhájení dizertačnej práce Spišské mestá v poľskom zálohu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave jej bol v roku 2006 priznaný titul PhD.

Po krátkej, rok trvajúcej učiteľskej praxi na základnej škole v Poprade, našla od augusta 1988 svoje životné miesto v Štátnom archíve v Levoči, pobočke Poprad.

V archíve spracovávala fondy miestnych národných výborov, urbárskeho spolku, vlastnej registratúry archívu a venuje sa aj sprístupňovaniu starších archívnych fondov, bádateľskej agende, prednáškovej a bohatej publikačnej činnosti v odborných a populárnych periodikách doma a aj v zahraničí (Rakúsko, Nemecko, USA, Česko, Poľsko, Bulharsko, Francúzsko a Portugalsko). Je autorkou viacerých scenárov výstav archívnych dokumentov, spoluautorkou Sprievodcu po slovenských archívoch v slovenskej a anglickej mutácii. V roku 2003 bola koordinátorkou medzinárodného projektu Európskej únie Yung, European, United s Bulharskom, Francúzskom a Portugalskom, ktorý sa zaoberal výchovou mladých ľudí k európskemu občianstvu. Spolupracovala pri príprave televíznych a rozhlasových spravodajstiev o činnosti domovského archívu a archívniectva na Slovensku a o regionálnej histórii.

Jubilantka je neúnavnou regionálnou historičkou a jej publikačná činnosť je rozsiahla. Publikovala desiatky štúdií, viac ako 150 článkov, množstvo recenzií a napísala niekoľko posudkov vedeckých prác. Prekladá z poľského, nemeckého a latinského jazyka. V rokoch 1982 – 1992 bola členkou Spolku historikov Spiša, ktorý bol premenovaný v roku 1992 na Spišský dejepisný spolok. V ňom v rokoch 1992 – 1997 bola členkou výboru a v rokoch 1998 – 2007

tajomníčkou. Od roku 2005 je aj kronikárkou mesta Poprad a od školského roka 2008/2009 garantkou odboru slovenské dejiny so zameraním na región Spiša Univerzity tretieho veku pri Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

V roku 1990 sa stala členkou Spoločnosti slovenských archivárov, od roku 1994 pracovala ako členka výboru a v roku 2007 sa stala predsedníčkou SSA. V rokoch 1996 – 1998 redigovala aj Fórum archivárov.

Zuzke Kollárovej želáme okrem zdravia, šťastia a spokojnosti v rodine, veľa elánu do ďalšej práce, nech sa jej darí ďalej rozhojňovať svoje dielo.

Mgr. Táňa Duchajová, rod. Solárová

Bývalá riaditeľka Štátneho archívu v Bytči, pobočky Martin sa narodila 15. mája 1954 v Mošovciach.

Po ukončení vysokoškolského štúdia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, odbor historické vedy, nastúpila v roku 1977 ako odborná asistentka v podniku GEOFOND v Bratislave. Okrem iného tu sprístupňovala aj archívne dokumenty organizácie a navrhovala nové spôsoby ich spracovania pre lepšie využitie primárnych informácií. V rokoch 1980 – 1984 pracovala v Literárno-archívnom oddelení Matice slovenskej v Martine, kde vyhotovovala evidenčné listy archívnych fondov v archíve hudobných rukopisov pre centrálnu evidenciu.

V roku 1984 nastúpila do Okresného archívu v Martine, kde sa začala naplno venovať sprístupňovaniu archívnych fondov národných výborov a zaoberala sa predarchívnu starostlivosťou. Po odchode riaditeľky Pavlíny Valkovej do dôchodku bola v roku 2000 vymenovaná do tejto funkcie.

Počas svojho pôsobenia v archíve bola členkou Názvoslovného zboru pri Okresnom úrade v Martine, od roku 2001

členkou Archívnej rady – poradného orgánu riaditeľa SNM – Etnografického múzea v Martine. V rokoch 1994 – 1996 vyhotovila prepis náhrobných nápisov cintorína v Mošovciach a v Blatnici pre Slovenskú genealogicko-heraldickú spoločnosť.

V roku 2012 sa rozhodla využiť možnosť odísť na predčasný dôchodok. Želáme jej, aby si ho užívala v pohode, zdraví a spokojnosti v kruhu svojej rodiny.

Mgr. Mária Šániková, rod. Spustová

Všetkým archivárom dobre známa vedúca Oddelenia predarchívnej starostlivosti Slovenského národného archívu Mgr. Mária Šániková oslávila okrúhle jubileum dňa 23. júna. V Slovenskom národnom archíve pracuje od roku 1973, najskôr ako hospodársko-správna pracovníčka a od roku 1974 ako archivárka. Štúdium archívniectva na Filozofickej fakulte UK v Bratislave ukončila v roku 1980.

Jubilantke želáme veľa zdravia, šťastia a pohody v rodinnom i pracovnom živote.

Ol'ga Kvasnicová
Štátny archív v Nitre, pobočka Topoľčany